

Sonkajärvi ja Kajaani 2023

Myllykankaan tuulivoimahankkeen
arkeologinen inventointi

Jaana Itäpalo 1.11.2024

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA*PALVELU*

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Sonkajärvellä ja Kajaanissa Myllykankaan tuulivoimapuiston suunnittelualueella ja puistoon liittyvällä ulkoisella sähkönsiirtoreitillä. Maastointventoinnin suoritti FM Jaana Itäpalo 25.9.-30.9.2023. Työn tilaajat ovat Puhuri Oy ja FCG Finland Consulting Group Oy.

Hankealue sijaitsee Sonkajärvellä n. 33 km Sonkajärveltä pohjoiseen ja Oulujärvestä n. 14,5 km etelään. Suunnittelualueen laajuus on n. 3900 hehtaaria ja sille suunnitellaan 22 tuulivoimalaa. Voimajohtoreitti kulkee hankealueen pohjoisreunalta Kajaanin puolella n. 13,9 km pohjoiseen Vuolijoen sähköaseman koillispuolelle olemassa olevan johtolinjan vierellä. Reitin keskivaiheilla olemassa olevalta johtolinjalta länteen on n. 4,2 km pitkä kierto ja Vuolijoen sähköasemalta koilliseen jatkuu n. 800 m pitkä kokonaan uusi reitti, jotka inventointiin Myllykankaan hankkeessa, muilta osin voimajohtoreitti on selvitetty vuonna 2023 toisessa hankkeessa.

Ennen inventointia hankealueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita. Voimajohtoreitin läheisyydestä tunnettiin tervahautakohteet Vuottokangas 1 (Museoviraston muinaisjäännösrekisteritunnus 1000029976), Rytijoki (1000040487) ja Palojoki (1000040486).

Inventoinnissa löytyi hankealueelta neljä uutta muuta kulttuuriperintökohdetta: 11. Iki-Volo on kaskiröykkiö-alue, johon liittyy myös asuinpaikka. Muut kolme kohdetta 8. Ylemmäisen kämpä, 9. Röhölä ja 12. Pyöree-lä ovat metsäkämpän paikkoja. Neljäs metsäkämpän paikka 14. Joutenkangas luokiteltiin nuoren iän ja tuhoutumisen perusteella muuksi kohteeksi, Piippolan kämpän paikalta ei löytynyt jäänteitä metsäkämpästä. Kohteesta 13. Ylimäki löytyi tulisijallisen rakennuksen perustus, joka luokiteltiin muinaisjäännökseksi. Muut 8 uutta kohdetta ovat tervanvalmistuspaikkoja. Hankealueen ulkopuolella voimajohtoreitin läheisyydessä inventointiin tervahautakohde Vuottokangas 1, joka oli ennallaan. Voimajohtoreitiltä ei löytynyt uusia kohteita.

Inventoinnin pohjana olleen tuulivoimapuiston layoutin toteuttamisella suunnitellusti olisi mahdollisesti vaikutusta kohteisiin: 7. Kontiokangas, 11. Iki-Volo ja 13. Ylimäki. Sähkönsiirtoreitin toteuttamisella voisi olla vaikutusta tervahautakohteisiin 15-17.

Sisällysluettelo

S.

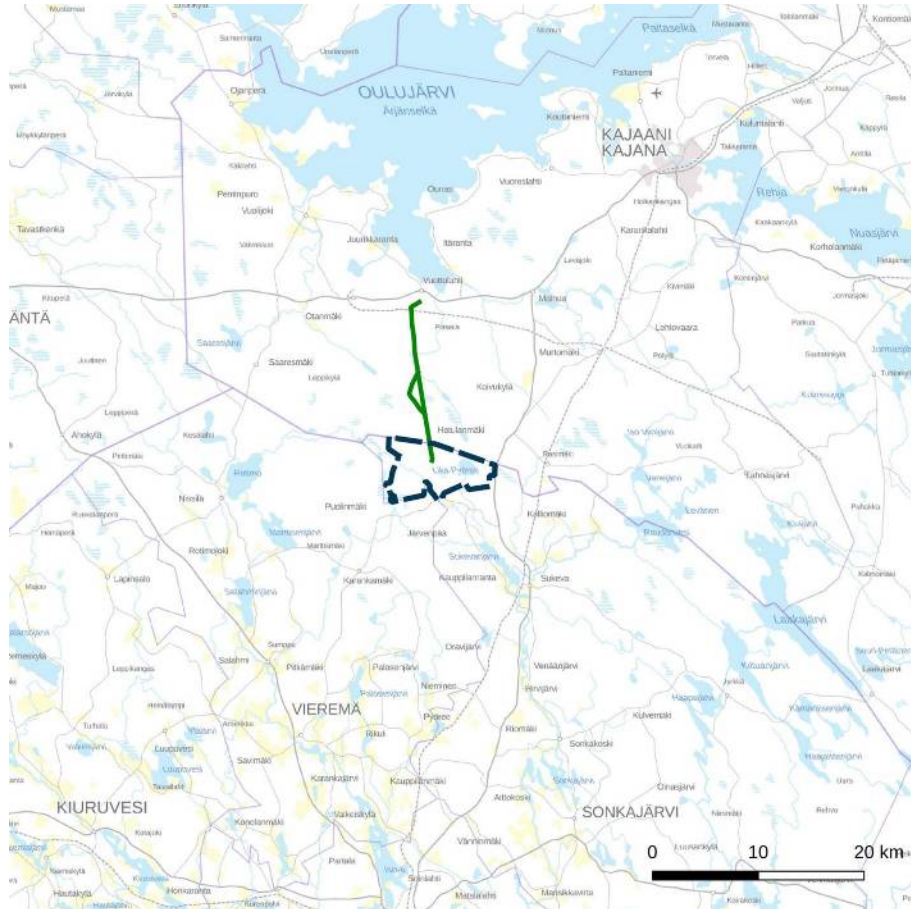
1. Perustiedot.....	3
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1 Tutkimushistoria.....	4
2.2 Menetelmä.....	5
3. Maisema, topografia ja geologia.....	5
4. Alueen maankäytön historiaa	10
5. Tulokset	14
6. Kohdelista.....	15
7. Yleiskartta.....	16
8. Kohdetiedot.....	17
9. Aineistoluettelo.....	41

Kansikuva: Kuva 1. Lika-Pyöreen pohjoisrantaa, kuva etelään.

1. Perustiedot

Selvitysalue: Myllykankaan tuulivoimapuiston suunnittelualue, n. 3900 ha ja sähkönsiirtoreitti n. 4 km
Tilaaaja: YIT Energy Oy
Laji: osainventointi **Kenttätöaika:** 25.9.-30.9.2023, yhteensä 6 päivää
Karttanumerot: TM35-lehtijako (mk 1:20000) Q5122L, Q5211L, Q5211R, Q5122R
Korkeus: n. 146 – 210 m mpy
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Aiemmat löydöt: - **Inventointilöydöt:** -
Aiemmat tutkimukset: 2015 Hanna Kelola-Mäkeläinen, inventointi, Vuottokangas 1
2020 Timo Jussila et al., inventointi, Palojoen ja Rytijoki.

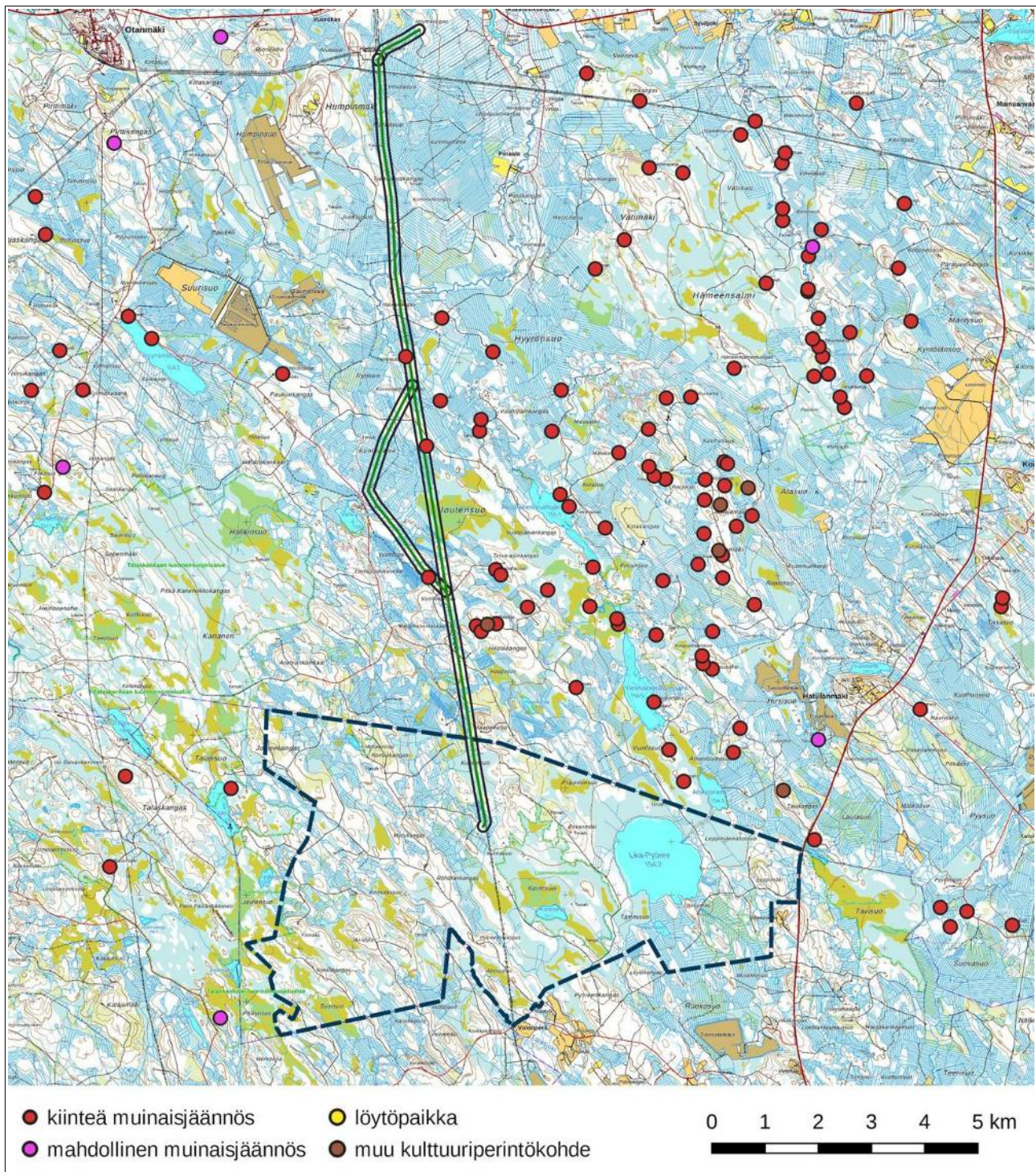
Tuulivoimapuiston suunnittelualueen ja voimajohtoreitin sijainti. Taustakartta Mml 8/2023.

2. Lähtökohdat ja menetelmät

Liittyen Sonkajärven Myllykankaan tuulivoimapuiston suunnitteluun tehtiin yhtenä taustaselvityksenä arkeologinen maastoinventointi syksyllä 2023. Noin 3900 hehtaarin kokoinen alue sijaitsee n. 33 km Sonkajärveltä pohjoiseen ja Oulujärvestä n. 14,5 km etelään. Pohjoisessa hankealue rajautuu Kajaanin ja Sonkajärven kuntarajaan. Alueelle suunnitellaan 22 tuulivoimalaa. Voimajohtoreitti kulkee hankealueen pohjoisreunalla n. 13,9 km pohjoiseen Vuolijoen sähköaseman koillispuolelle olemassa olevan johtolinjan vierellä ja vielä n. 800 m koilliseen uutena linjana.

Hankealue on pääosin kumpuilevaa mäki- ja kangasmaastoa. Johtoreitti kulkee enimmäkseen tasaisilla rämeillä ja matalilla moreenikankailla. Alueet ovat asumattomia.

Ennen inventointia hankealueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita. Voimajohtoreitin läheisyydestä tunnettiin kolme tervahautakohdetta.

Hankealue ja voimajohtoreitti suhteessa tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin. Arkeologiset kohteet Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (luettu 17.10.2024). Taustakartta 8/2023 Mml.

2.1 Tutkimushistoria

Viimeisimmät tutkimukset kohdealueella ja sen lähistöllä ovat Metsähallituksen vuoden 2015 metsätalouden kulttuuriperintöinventointi Kajaanissa (Hanna Kelola-Mäkeläinen) ja vuonna 2020 Vaala-Joroinen voimajohtolinjan eli Järvilinjan voimajohtolinjan inventointi (Timo Sepänmaa, Timo Jussila, Janne Soisalo, Hannu Poutiainen, Tomi Kuljucka ja Johanna Rahtola, Mikrolitti Oy). Järvilinja kulkee Myllykankaan hankealueen läpi. Vuonna 2023 on inventoitu Myllykankaan hankealueen eteläpuolella Kurvilanmäen tuulivoimapiiston

suunnittelualue, jonka yhteydessä inventoitiin myös Vuolijoen sähköasemalle kulkeva sähkönsiirtoreitti (Hans-Peter Schulz, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu). Järvilinjan itäpuolella on inventoitu Kajaanissa vuonna 2021 Katajamäen tuulivoimapuiston hankealue (Hans-Peter Schulz, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu).

2.2 Menetelmä

Maastoinventointi perustui alueella ja lähistöllä tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan, Maanmittauslaitoksen maaperäkartoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin ja laserkeilaus-aineistoihin. Kirjallisuuden, arkistoaineiston ja historiallisten karttojen avulla selvitettiin alueen maankäytön historiaa. Enimmäkseen vanhojen karttojen tarkastelussa nojaututtiin 1840-luvun pitäjänkarttoihin. Kenttätömenetelmät olivat kajoamattomia lukuun ottamatta käsikairalla tehtyjä koepistoja ja muutamilla paikoilla lapiolla kaivettuja pieniä koekuoppia. Laajemmin hiekkaisia alueita on vain hankealueen eteläosan reunalla Pyöreenjoen ja Kortejoen välissä, missä tehtiin Pyöreenkankaan pohjoisosassa suon reunamilla muutamia koekuoppia.

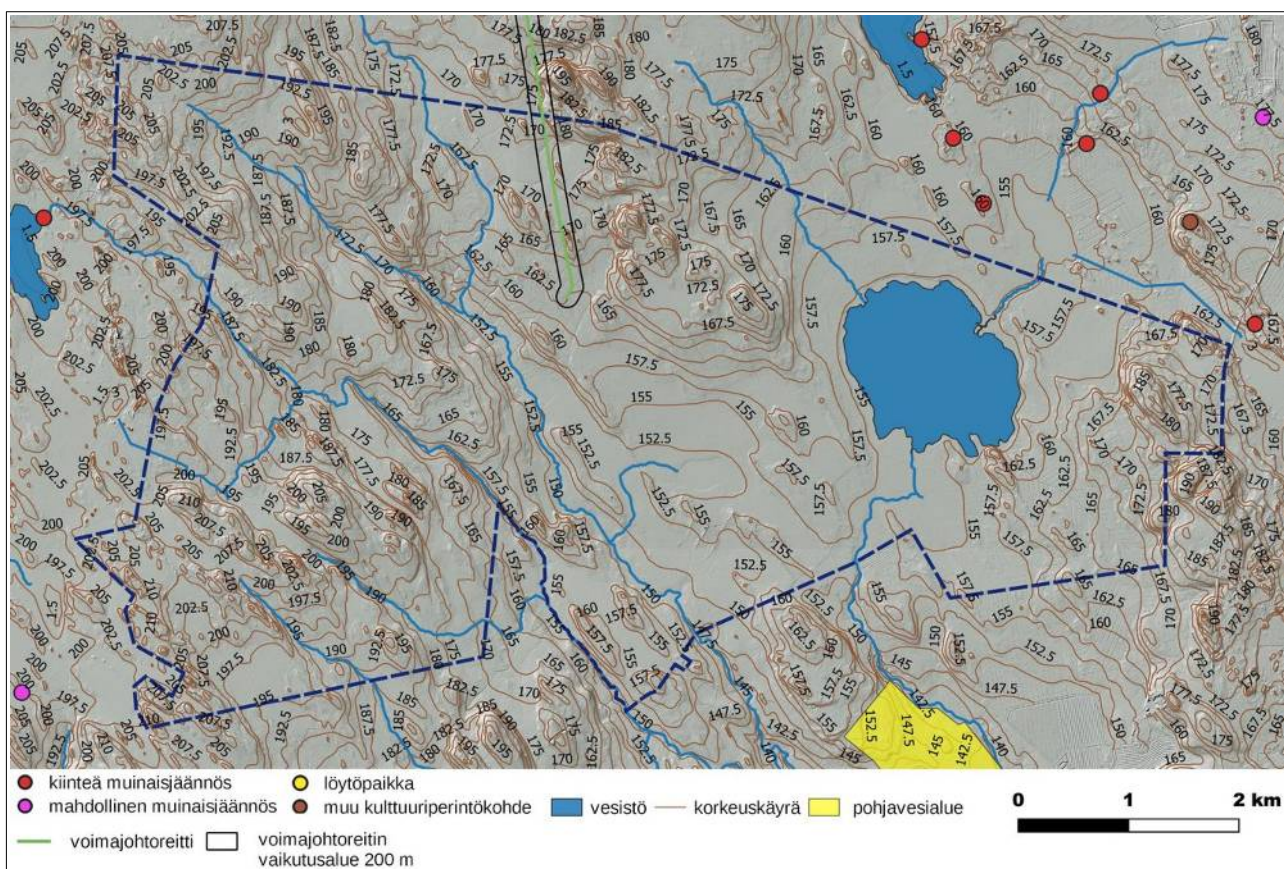
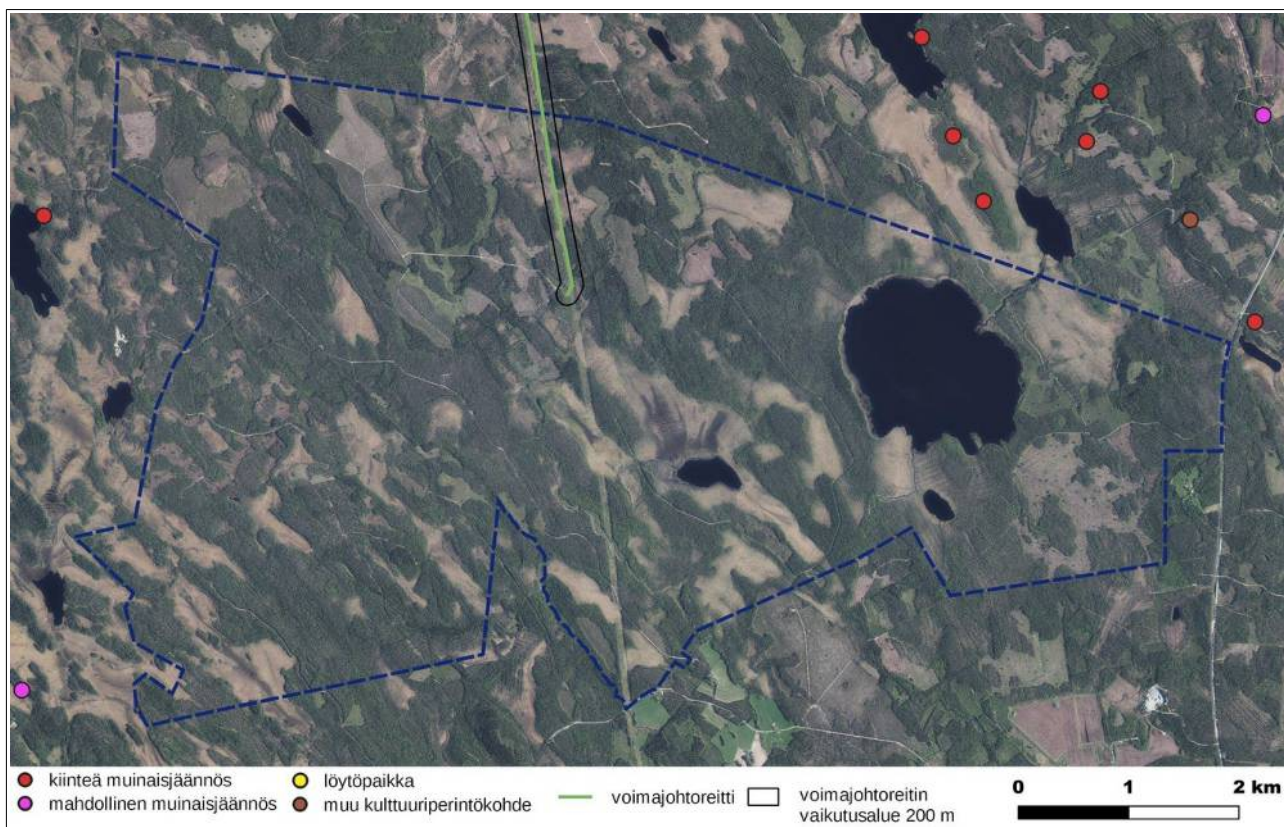
Tavoite oli käydä läpi muuttuvan maankäytön alueet ja niiden lähistöllä potentiaaliset maastot sekä historiallisten karttojen perusteella paikannetut mahdolliset arkeologiset kohteet. Inventoinnissa huomioitiin 1900-luvun alkupuolta vanhemmat kohteet. Paikkatietohallintaan käytettiin QGis 3.16 -ohjelmaa lidar-aineiston käsittelyssä ja terrain-analyyseissa.

Eteläpuolelle suunnitellun Kurvilanmäen tuulivoimapuiston ulkoinen sähkönsiirtoreitti Vuolijoen sähköasemalle kulkee samalla kohdalla kuin Myllykankaan johtoreitti. Ko. reitti inventointiin vuonna 2023 Kurvilanmäen tuulivoimapuiston arkeologisessa inventoinnissa lukuun ottamatta Kajaanin puolella Joutensuon kohdalla länteen kulkevaa n. 4 km pitkä kiertoa ja Vuolijoen sähköasemalta koilliseen n. 800 m pitkä reittiä, joilta osin selvitys tehtiin Myllykankaan inventoinnissa.

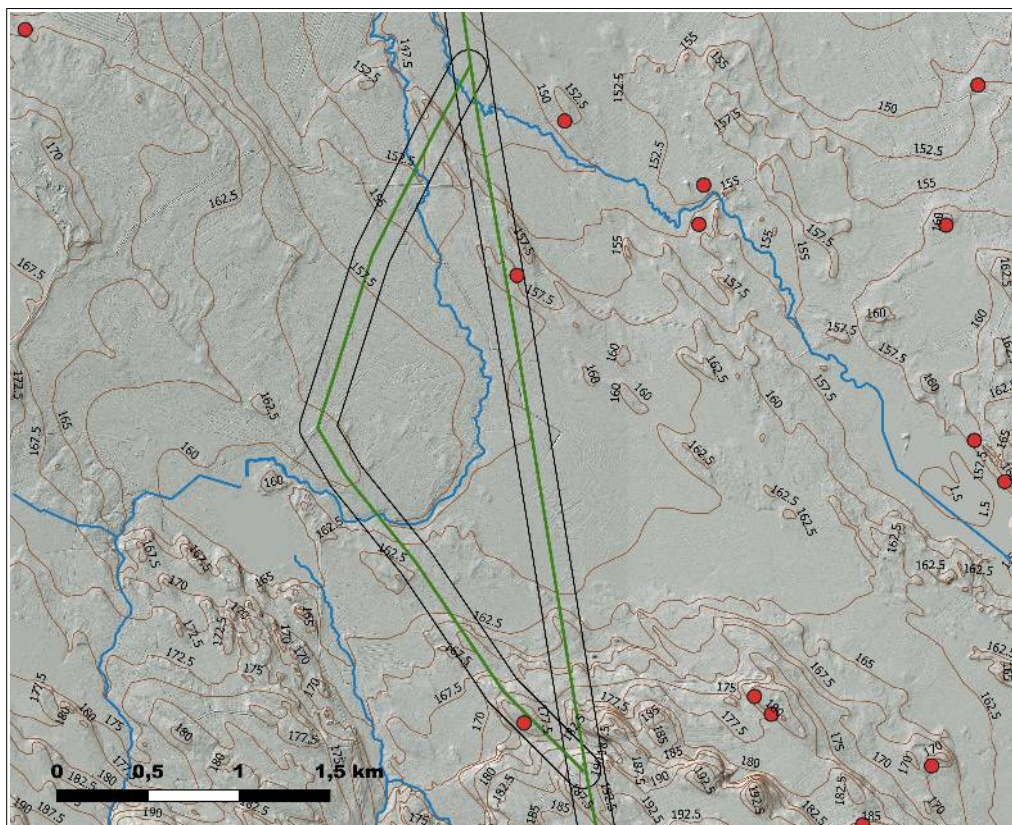
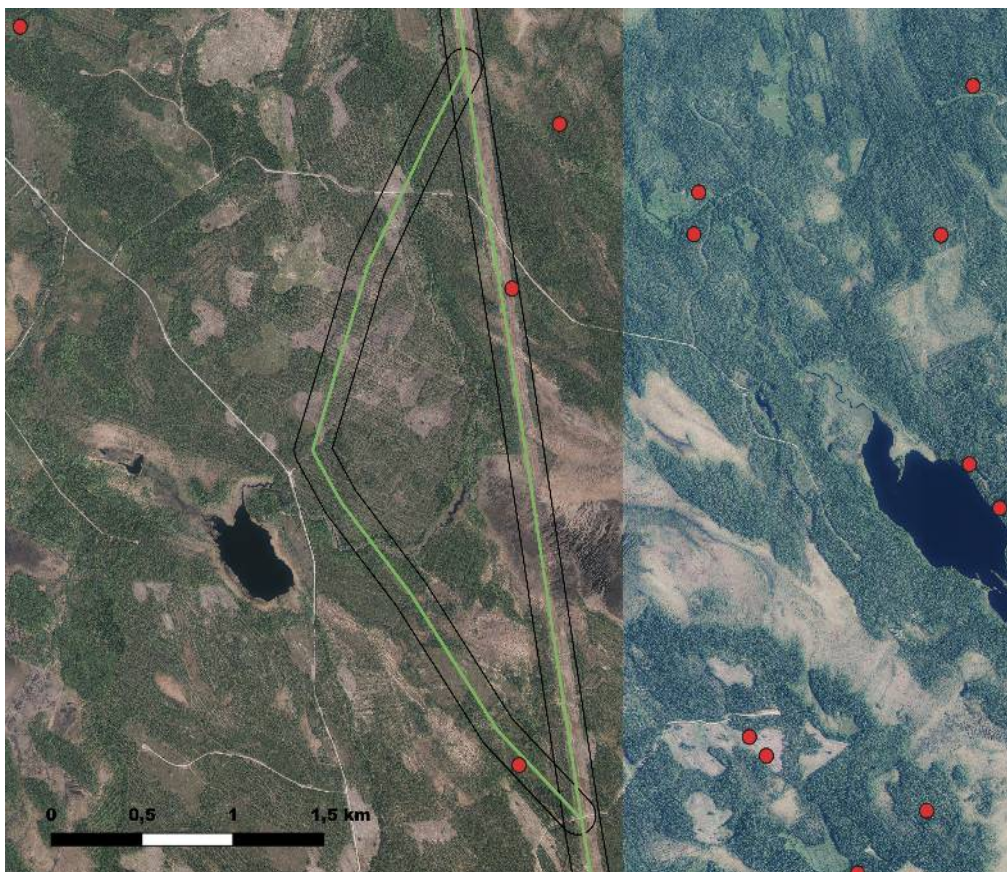
3. Maisema, topografia ja geologia

Hankealue on kumpuilevaa moreenimäkien ja -kankaiden sekä turvemaiden muodostamaa maastoa. Alueella sijaitsee useita ojittamattomia soita. Itäosaan sijoittuu n. 182 ha kokoinen Lika-Pyöreen järvi. Sen itä-, etelä- ja länsirannoilla on joitakin kuivia kankaita, muuten järven rannat ovat tasaista rämettä. Järven länsipuolella on luonnonsuojelualue. Lounaisosan halki virtaa hankealueen länsipuolelta Talasjärvestä alkunsa saava Talasjoki. Keskiosan läpi virtaa Kortepuro ja Lika-Pyöreestä etelään Pyöreenjoki. Talasjoen ja Kortepuron varsilla on joitakin matalia laaksomaisia jokiosuuksia, missä rinteet kohoavat uoman yläpuolelle n. 3-5 m. Matalimmilla paikoilla etenkin Kortepuro on ojitusten myötä ehtynyt, paikoin alkuperäinen uoma on hävinnyt kokonaan. Korkeimmat alueet ovat lännessä, missä korkeus on yli 165 m mpy, lounaassa useampi mäki on yli 200 m mpy. Matalimmat maastot ovat idässä Lika-Pyöreitä ympäröivillä alueilla ja hankealueen eteläreunalla Kortejoen laaksossa. Metsät ovat pääosin tuoreita kangasmetsiä. Metsät ovat pääosin talousmetsiä. Alue on asumaton.

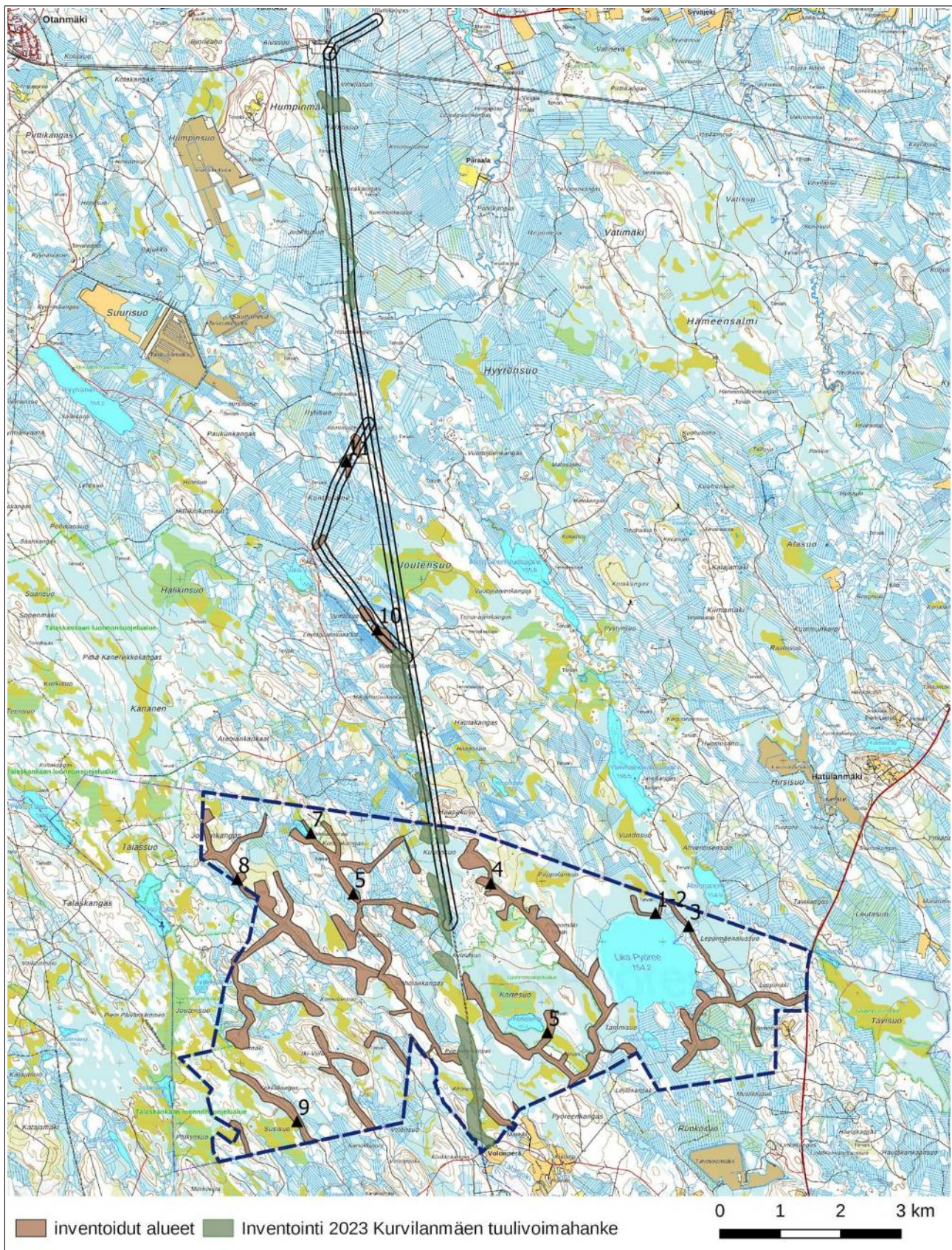
Johtoreitti kulkee suureksi osaksi tasaisilla ojitetuilla rämeillä ja loivapiirteisillä moreenikankailla n. 147,50-190 m mpy. Pohjoisessa reitti ylittää Vuottojoen ja etelämpänä pienet Rytijoen ja Palojoen. Alueet ovat asumattomia talousmetsiä. Myllykankaan hankkeessa inventointiin reitin keskivaiheilla nykyisen johtolinjan länsipuolella n. 4,2 km pitkä kierto. Sen eteläpäässä on pieniä kalliomäkiä. Vähä Vuottojärven itäpuolella ja pohjoisessa reitti sivuaa muutamia matalia moreenikankaita, muuten maasto on ojitettua tasaista rämettä. Myös Vuolijoen sähköasemalta n. 800 m pitkä reitti koilliseen kulkee tasaisilla rämeillä. Reitti päättyy Höyttikankaan pienelle moreenimäelle, missä on tehty avohakkuu hiljattain.

Hankealue. Arkeologiset kohteet, hankealue, voimajohtoreitti ja korkeuskäyrät ortokuvalla ja vasten laserkeilausaineistoon perustuvaa vinovalovarjoste 2 m DEM. Tausta-aineistot Mml 8/2023 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoim_tieto. Arkeologiset kohteet Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (luettu 17.10.2024).

Johtoreitti kierron kohdalla ortokuvalla ja vasten laserkeilausaineistoon perustuvaa vinovalovarjoste 2 m DEM. Korkeuskäyrät ruskeana viivana. Tausta-aineistot Mml 8/2023 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto. Arkeologiset kohteet punaisena ympyränä (Museoviraston rekisteriportaali luettu 17.10.2024). Kaikki merkityt arkeologiset kohteet ovat tervahautoja.

Inventoidut alueet ja kuvauspaikat 1-11 (kuva 1 on kansikuva). Taustakartta Mml 8/2023.

2. Lika-Pyöreen pohjoisrantaan länteen

3. Ahveroisen ja Lika-Pyöreen välinen virta, lounaaseen.

4. Metsätie Piippolansuon lounaispuolella, pohjoiseen.

5. Kortelammen kaakkoisrantaan, luoteeseen.

6. Metsätie Kontiolammelle, luoteeseen.

7. Kontiolammen kaakkoisrantaan, luoteeseen.

8. Opaste Iso-Talakselle, kaakkoon.

9. Susisuo länteen.

10. Kallioista maastoa reitin eteläosassa, luoteeseen.

11. Hakkuuaukko Rytijoen länsipuolella, pohjoiseen.

4. Alueen maankäytön historiaa

Kohdealue sijaitsee n. 146 – 210 m mpy. ja se on ollut supra-akvaattista ja subakvaattista eli korkeimmat alueet paljastuivat jääkauden jälkeen kuivana maana ja osa alueesta oli Ancylusjärven peittämää. Korkein ranta on n. 180 m mpy. Vesistöhistorian, maaperän ja entuudestaan tunnettujen kohteiden perusteella varhaiskivikautiset kohteet alueella ovat siten epätodennäköisiä. Myöhemmille esihistorian jaksoille ajoittuvia yksittäisiä kohteita kuten röykkiöitä tai eräsijoja voi sijaita tälläkin alueella, lähinnä Talasjoen ja Kortejoen hiekan ympäristöstään kohoavilla rantatöyräillä. Lähimmät tunnetut kivikautiset kohteet sijaitsevat etäällä alemmilla korkeuksilla etelässä Sukevan tienoilla tai pohjoisessa Oulujärven rannalla. Oulujärven etelärannalta tunnetaan myös joitakin metallikautisia kohteita.

Metsäsavotat ovat olleet 1900-alkupuolelta lähtien alueen tärkeimpiä tulolähteitä. Kohdealue on merkitty kruununmaaksi vuoden 1863 Gyldekin laatimalle yleiskartalle ja suurimmaksi osaksi kruununmaaksi vielä 1940-luvun pitäjänkartalle. Vuoden 1863 kartalle alueelle on merkitty "Joutsenmäki", "Pyörelä", "Ylimäis" -nimiset asutukset ja Talaspuron varrelle sekä Pyöreenjärven eli nykyisen Lika-Pyöreen luoteispuolelle nimeä-

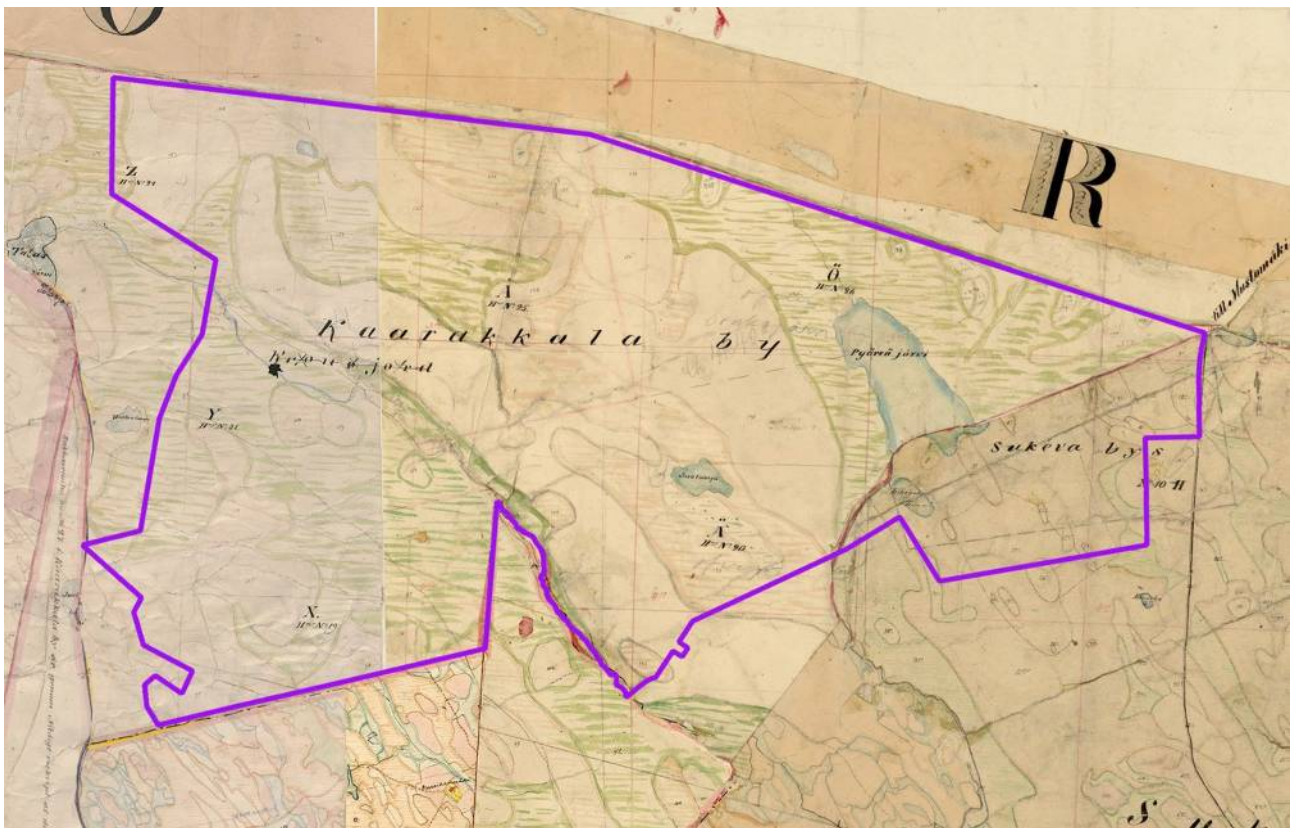
mättömät asutukset. Kartta on isossa mittakaavassa, ja sen perusteella merkintöjen tarkkaa sijaintia ei voi asemoida nykyiselle kartalle.

1800-luvun pitäjänkartoille kohdealueille ei ole merkitty asutusta, kulkureittejä tai muita merkintöjä, jotka suoraan viittaisivat elinkeinoihin, kuten tervanpolttoon tai uittotoimintaan. Alue on ollut voimakasta tervantuotantoaluetta, ja nykyisille maastokartoille on merkitty useita tervahautoja, niitä erottui lisää lidar-korkeusmallissa.

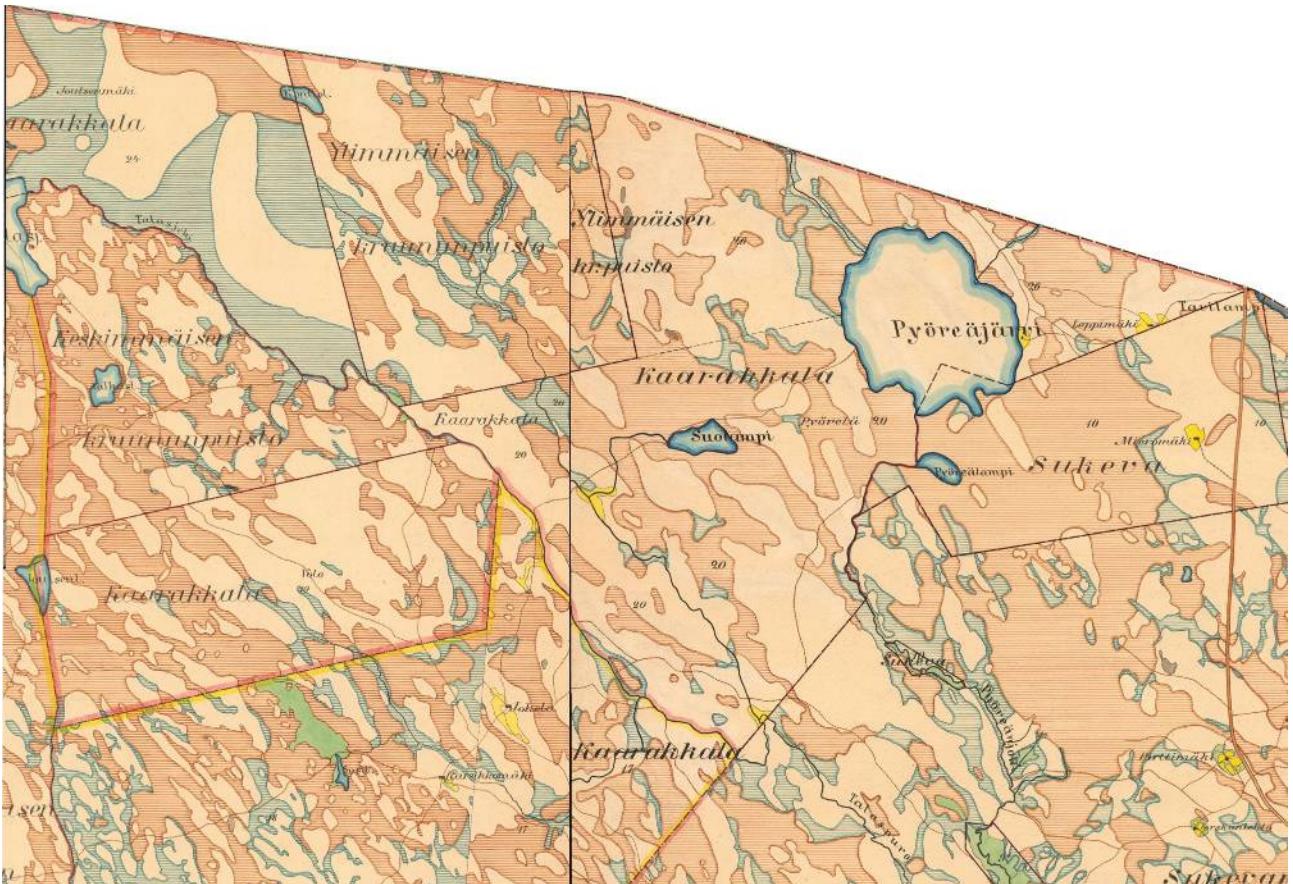
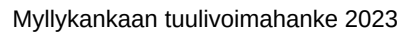
Hankealue on kuulunut pääosin Kaarakkalan kylään, idässä pieneltä osin Sukevan kylään. Uudistushakemistossa mainitaan Kaarakkalan kylästä asutukset 19. Volo (Volosenmäki), 20. Pyöreelä, 24. Joutsenmäki, 26. Leppimäki ja 27. Volo, joista ainakin kolme ensimmäistä on perustettu ennen 1860-lukua. Ilmeisimmin kysymys oli torppa-asutuksista. Leppimäki on merkitty Lika-Pyöreen itäpuolella vuoden 1921 ja 1940-luvun pitäjänkartoille. Paikalle ei ole merkitty asutusta 1800-luvun kartoille eikä 1950-lukua nuoremmille kartoille. Leppimäen asutus on perustettu ilmeisesti aikaisintaan 1800-luvun lopulla tai 1900-luvun alkupuolella. Nykyään paikalla ei ole rakennuksia. Vuoden 1921 kartalle myös Lika-Pyöreen itärannalle on merkitty pieni asutus ja sen peltoja. Paikka oli asuttuna vielä 1970-luvulla. Vanhimmat 1800-luvun asutukset sijaitsivat ehkä samoilla paikoilla, joilla myöhemmät metsäkämpät Joutenkankaalla, Röhölänkankaalla, Pyöreelänkankaalla ja Piippolansuon lounaispuolella. Em. metsäkämpät on merkitty vuoden 1974 peruskartalle. Vuoden 1863 kartalle merkitty "Pyörelä" voi asemoitua n. 900 kaakkoon nykyiselle Ylimäelle, mistä inventoinnissa löytyi tulisijallisen rakennuksen perustus. Esimerkiksi Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen digitaalisista tietokannoista ei löytynyt mainintoja, joiden avulla asutushistoriakuva olisi tarkentunut.

Voi olettaa, että alueella olisi ollut ennen lähteissä mainittua tai kartoille merkitty asutusta varhaisempaa pienimuotoista eränkäyntiä ja kalastusta, ainakin Lika-Pyöreen tai muidenkin vesistöjen rannoilla.

Vuoden 1921 pitäjänkartalle hankealueelle on jo merkitty useita kulkureittejä, jotka pääosin noudattivat myöhemmille peruskartoille merkittyjä metsäpolkuja ja muita reittejä. Talasjoen ja Kortejoen välissä kulkeva metsätie on kuitenkin myöhäisempi, ja se on merkitty vasta vuoden 1974 peruskartalle.

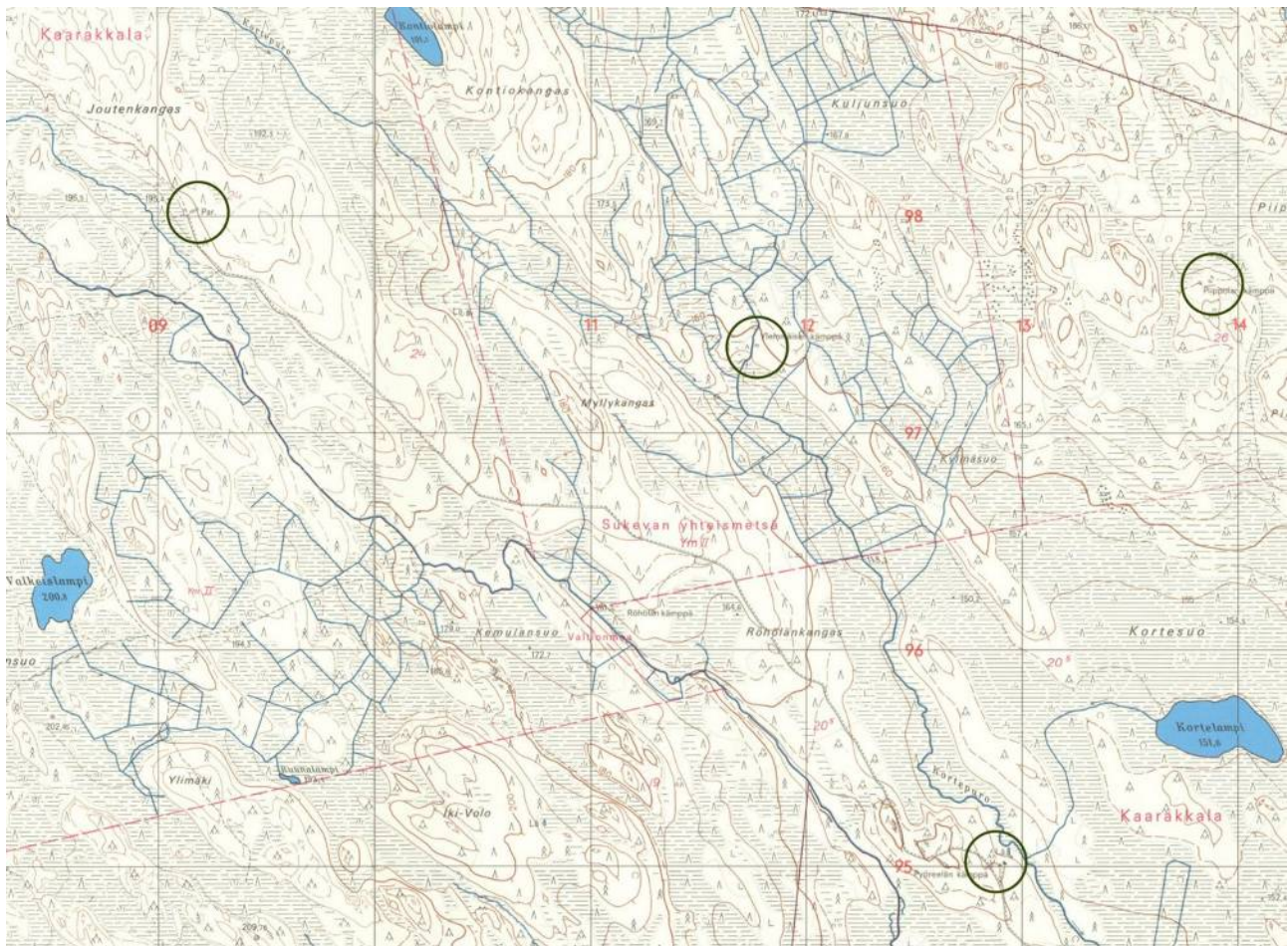
Hankealue 1840-luvun pitäjänkartoilla. Alue kuului Kaarakkalan ja Sukevan kyliin. Alue oli metsämaata, suota- ja rämettä. Kartat: Kansallisarkisto: Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma) Ia. Pitäjänkartasto (1749-1917).

Kohdealuetta ja sen lähialuetta vuoden 1921 pitäjänkartalla. Lika-Pyöreen nimenä on Pyöreäjärvi. Alueella oli laajat kruununpuistot. Kartat: Kansallisarkisto, Maanmittauslaitos.

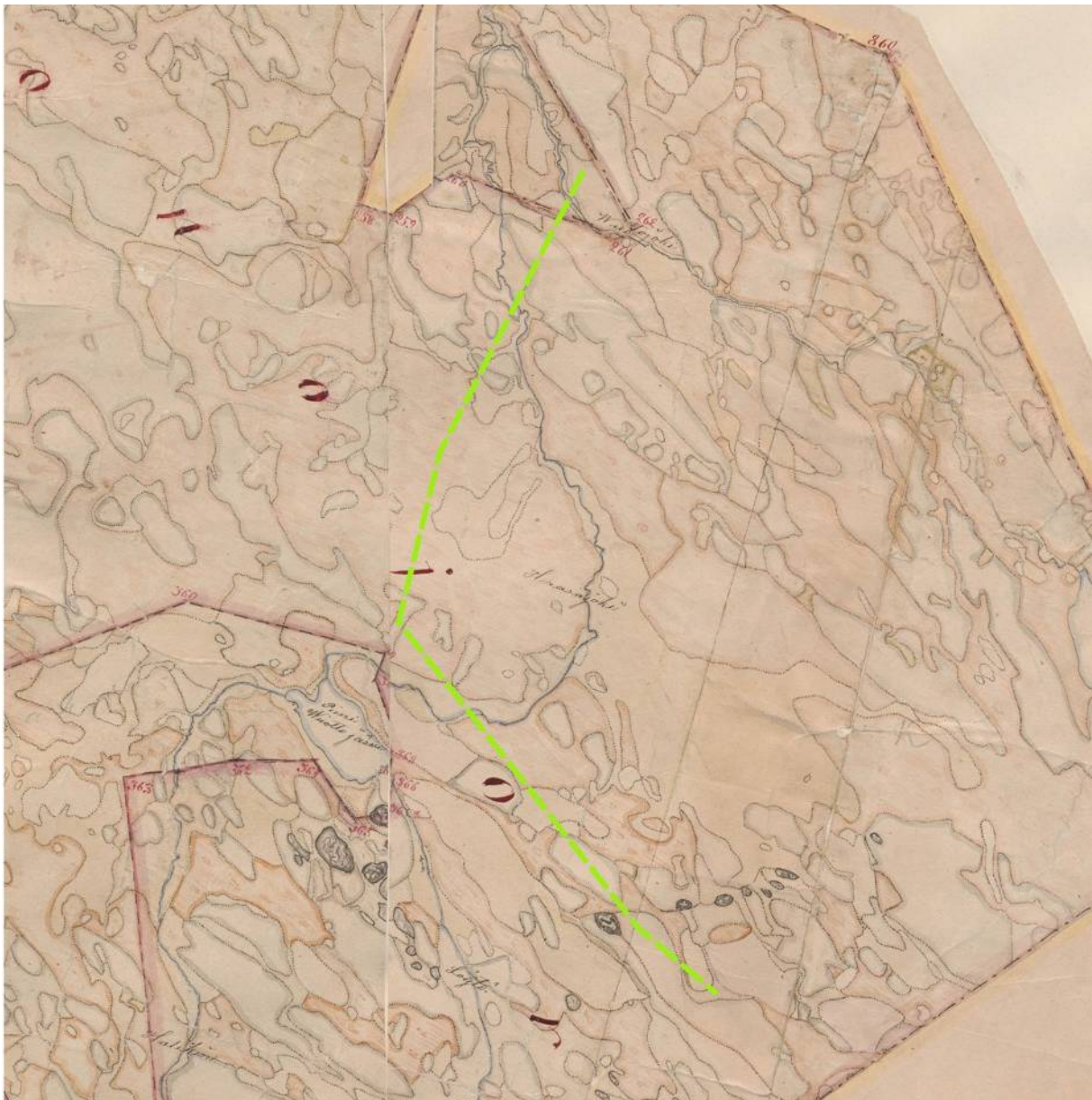

Yksityiskohta vuoden 1863 Gýldenin laatimasta yleiskartasta. Hankealueelle merkityt asutukset ympäröity. Vanha kartta: Karta öfver Finland : Sektionen D4 : sydöstra delen af Uleåborgs län med norra delen af Kuopio län.

Vuoden 1974 peruskartalle 334206 kohdealueelle on merkitty metsäkämpät Joutenkankaan eteläosaan, Röhölän käämpä Röhölänkankaalle, eteläisin Pyöreelän käämpä Pyöreelänkankaalle ja itäisin Piippolan käämpä Piippolansuon lounaispuolelle. Röhölän ja Pyöreelän käämpästä löytyi jäänteitä, Joutenkankaan ja Piippolan käämpät ovat hävinneet. Kartta: Maanmittauslaitos, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

Kajaanin puolelta hankealueen ulkopuolella kulkevalta johtoreitiltä ei paikallistettu vanhojen karttojen avulla mahdollisia arkeologisia kohteita. Lähin vanhin asutus on sijainnut Alimmaisen Vuottojärven itäpuolella ja Oulujärven eteläpuolella Humpimäellä ja Vuottojoen varrella. Molempia jokia pitkin on todennäköisesti uittettu puutavaraa Vuottolahteen. Erityisesti Vuottojoen ja Palojoen varret ovat olleet suosittuja tervanpolttopaikkoja.

Inventoidun johtoreitin alue ja sen lähiseutua 1840-luvun pitäjänkartoilla. Reitti ylittää nykyiset Palojoen ja Rytijoen, Palojoki on merkitty kartalle Vuottojoki-nimisenä. Kartta: Kansallisarkisto Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma) Ia.* Pitäjänkartasto (1749-1917).

5. Tulokset

Inventoinnissa löytyi hankealueelta neljä uutta muuta kulttuuriperintökohdetta, joista kohde 11. Iki-Volo on kaskiröykkiöalue, ja johon liittyy myös asuinpaikka. Muut kolme 8. Ylemmäisen kämppä, 9. Röhölä ja 12. Pyöreelä ovat metsäkämpän paikkoja. Metsäkämpän paikalta 14. Joutenkangas ei löytynyt arkeologisiksi tulkittavia jäänteitä, ja se tulkittiin muuksi kohteeksi. Kohteesta 13. Ylimäki löytyi tulisijallisen rakennuksen perustus, joka luokiteltiin muinaisjäännökseksi. Muut hankealueelta löytyneet 8 uutta kohdetta ovat tervanvalmistuspaikkoja. Hankealueen ulkopuolella voimajohtoreitin läheisyydessä inventoitiin tervahautakohde Vuotokangas 1, joka oli ennallaan.

Inventoinnissa ei selvinnyt, missä ovat sijainneet alueen vanhimmat 1800-luvun asutukset Volo (Volosenmäki) ja toinen Volo, Pyöreelä ja Joutsenmäki. Mahdollisesti ne sijaitsivat myöhempien Piippolan, Pyöreelän ja Röhölän metsäkämppien paikoilla, joista kahdesta viimeistä löytyi metsäkämpän jäänteet, Piippolan metsäkämpän paikka on tuhoutunut. Joutsenmäen asutus on sijainnut jossakin hankealueen luoteisosassa Joutenkankaalla, mahdollisesti sekin myöhemmin metsäkämpän paikalla. Joutenkankaan metsäkämpästä ei löyty-

nyt kuin hyvin nuoria vähäisiä jäänteitä. Volon asutus sijaitsi mahdollisesti hankealueen eteläpuolella nykyisellä Volonmäellä.

Inventoinnin pohjana olleen tuulivoimapuiston layoutin toteuttamisella suunnitellusti olisi mahdollisesti vaikutusta kohteisiin: 7. Kontiokangas, etäisyys voimalapaikkaan n. 100 m, 11. Iki-Volo, voimalapaikka sijaitsee alle 50 metrin etäisyydellä ja 13. Ylimäki, voimalapaikka sijaitsee alle 50 metrin etäisyydellä. Sähkönsiirtoreitien toteuttamisella voisi olla vaikutusta tervahautakohteisiin 15-17, joihin etäisyys johtoreitistä on enimmillään n. 50 m.

Lestijärvi, 1.11.2024

Jaana Itäpalo

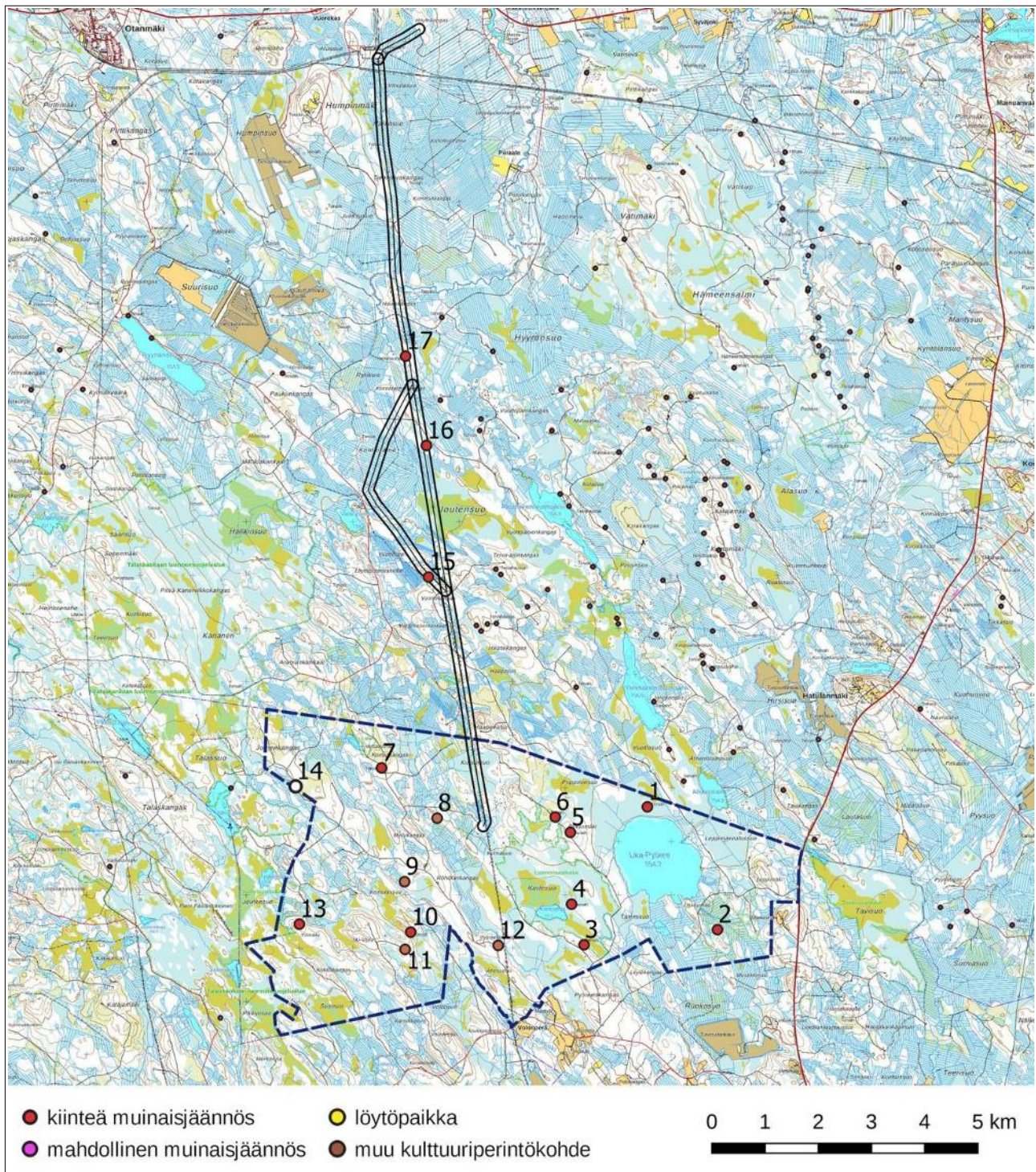
6. Kohdelista

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
1. Piippolansuo	17	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat/ asuinpaikat/kiukaat	historiallinen	2	MJ
2. Likokynnäs	18	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat/ asuinpaikat/kiukaat	historiallinen	2	MJ
3. Kortesus 2	19	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
4. Kortesus 1	20	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
5. Pirkonmäki	21	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
6. Piippola	23	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
7. Kontiokangas	24	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
8. Ylemmäisen kämpä	25	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	1	KP
9. Röhölä	26	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	1	KP
10. Kemulansuo	28	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
11. Iki-Volo	29	Asuinpaikat/rakennuksen perustukset/ työ- ja valmistuspaikat/kaskiröykkiöt/ löytöpaikat/irtolöytöpaikat	historiallinen	79	KP
12. Pyöreelä	32	Asuinpaikat/kämpät	historiallinen	5	KP
13. Ylimäki	35	Kivirakenteet/rakennuksen perustukset	historiallinen	1	MJ
14. Joutenkangas	36	Asuinpaikat/kämpät	moderni	1	m
15. Vuottokangas 1	38	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	2	MJ
16. Rytijoki	39	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ
17. Palojoki	40	Työ- ja valmistuspaikat/tervahaudat	historiallinen	1	MJ

Status: MJ muinaisjäännös, KP muu kulttuuriperintökohde, m muu kohde.

7. Yleiskartta

Raportin kohteet 1-17. Museoviraston rekisteriportaalin kohteet pisteenä (tiedot luettu 17.10.2024). Taustakartta Mml 8/2023.

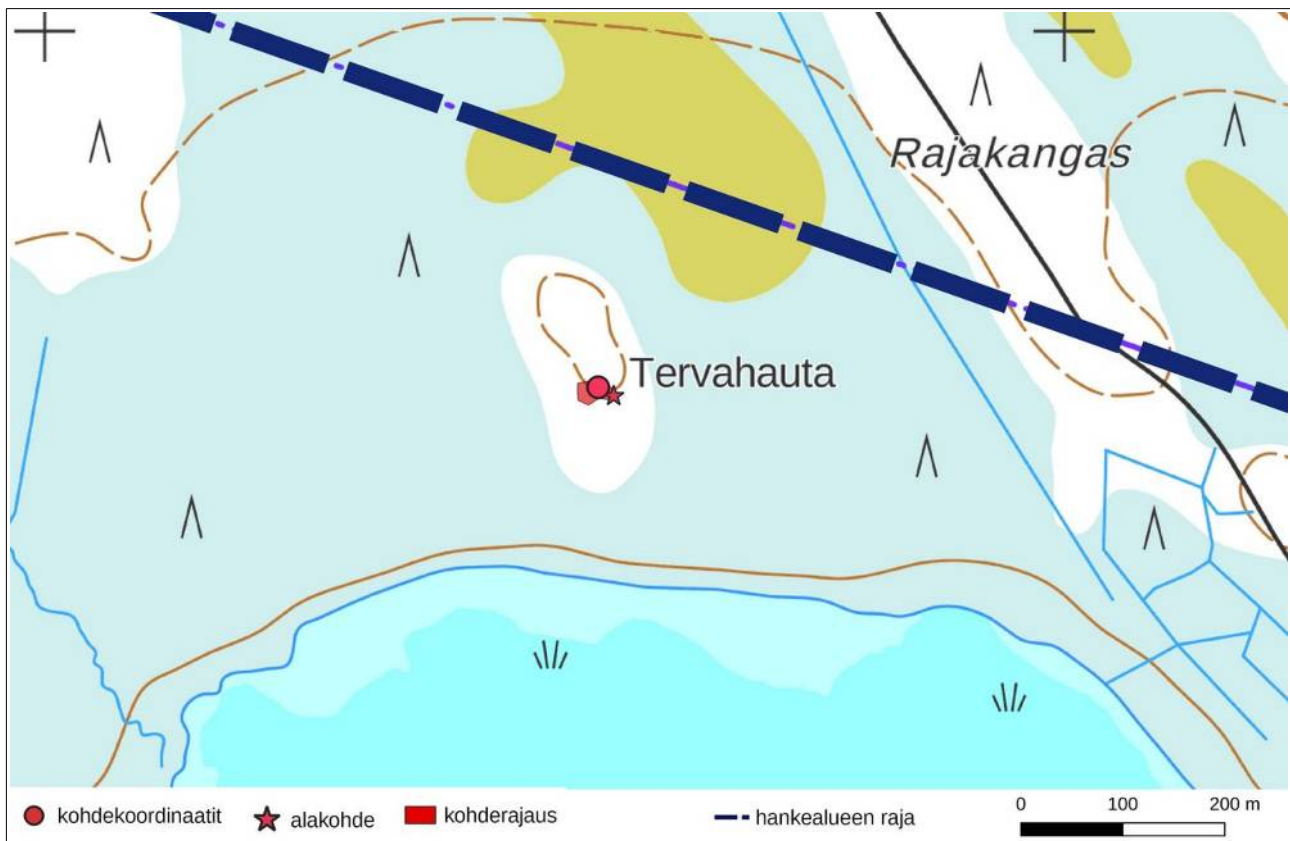
8. Kohdetiedot

1. Piippolansuo

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7094650 I: 515543 P: 7094641 I: 515558
Tyypin tarkenne	Tervahaudat, kiukaat	N2000	Z n. 157,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahauta
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Lika-Pyöreen pohjoisrannalla pienen hiekkaisen kumpareen eteläreunalla on tervahauta ja tervapirtin kiuas. Alueella kasvaa nuorehkoa mäntykuusimetsää. Maasto on rämeistä. Tervahaudan läpimitta on n. 15 m, n. 15 m pitkä matala ja kapea halssi on kaivettu lounaaseen. Haudan päällä kasvaa puustoa ja jonkin verran katajaa. Noin 15 m kaakkoon on n. 2 m halkaisijaltaan oleva ja n. 0,7 m korkea tervapirtin kiuas, jonka pintaa peittää sammal. Kiukaan vieressä on n. 2 x 1 m kokoinen kuoppa. Tervahaudan ympärillä on joitakin tervanvalmistuksessa syntyneitä muita kuoppia. Tervahauta on merkitty maastokartalle.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 2,5 km.

Piippolansuo. Taustakartta Mml 8/2023.

Tervahauta etelään.

Tervapirtin kiuas kairan kohdalla, kuva itään.

2. Likokynnäs

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat/asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092346 I: 516860 P: 7092357 I: 516857
Tyypin tarkenne	Tervahaudat, kiukaat	N2000	Z n. 165 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Tervahauta,
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Lika-Pyöreen kaakkois-eteläpuolella kulkevasta metsätiestä n. 300 itään. Ojitettujen soiden rajamalla kapealla ja tasaisella kankaalla. Maaperä on kivikkoista, paikoin kallioista. Kankaalla kasvaa harvaa mäntymetsää. Tervahaudan läpimitta on n. 18 m, n. 20 m pitkä matala ja kapea halssi on kaivettu lounaaseen. Haudan päällä kasvaa joitakin mäntyjä. Noin 10 m etäisyydellä haudan pohjoispuolella on n. 2,5 m halkaisijaltaan oleva ja n. 0,8 m korkea tervapirtin kiuas, jonka pintaa peittää varvut ja sammal. Tervahauta on merkitty maastokartalle.

Ehdotus suojaluokaksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 400 m.

Likokynnäs. Taustakartta Mml 8/2023.

Tervahauta pohjoiseen.

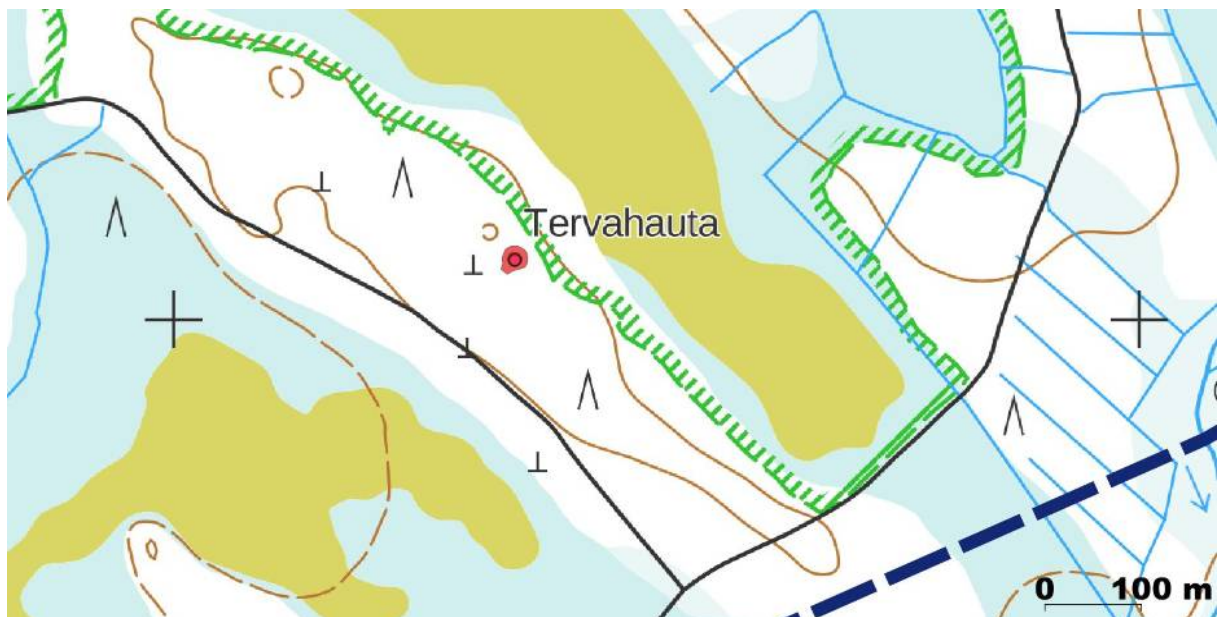
Tervapirtin kiuas kairan kohdalla, kuva lounaaseen.

3. Kortesus 2

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092063 I: 514353
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 156 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Kortelammen kaakkoispuolella kivikkoisen kankaan keskiosan reunalla. Maasto laskee pohjoiseen luonnonsuojelualueelle ojittamattomalle suolle. Tervahaudan läpimitta on n. 16 m, halssi lounaaseen. Koillisreunaa on rakennettu melko kookkaista n. 0,4-0,5 metrin kokoista kivistä. Kankaalla ja tervahaudan päällä kasvaa tiheää nuorta mäntytaimikkoa. Tervahauta on merkitty maastokartalle.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 1,2 km.

Kortesus 2. Taustakartta Mml 8/2023.

Tervahaudan keskusta kaakkoon.

4. Kortesus 1			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122R
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092824 I: 514118
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 155 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Luonnonsuojelualueella Kortelammen koillispuolisen kivikkoisen soiden ympäröimän niemekkeen länsireunalla. Kankaalla kasvaa mäntymetsää. Tervahaudan läpimitta on n. 18 m, halssi lounaaseen. Tervahaudan päällä kasvaa lähinnä mäntypuita, päällä ja reunoilla myös katajaa. Tervahauta on merkitty maastokartalle.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 1,5 km.		

Kortesuo 1. Taustakartta Mml 8/2023.

Tervahauta lounaaseen.

5. Pirkonmäki			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7094171 I: 514096
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 180 m

Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Lika-Pyöreen länsipuolella kulkevan metsätien itäpuolella Pirkonmäen korkeimman kohdan etelä-laidalla. Kankaalla kasvaa harvaa mäntyvaltaista metsää. Maaperä on melko kivikkoista. Tervahaudan läpimitta on n. 17 m, halssi lounaaseen. Tervahaudan päällä kasvaa mäntyjä. Pintaa peittää varvut, turve ja heinät. Tervahauta on merkitty maastokartalle.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 1,3 km.		

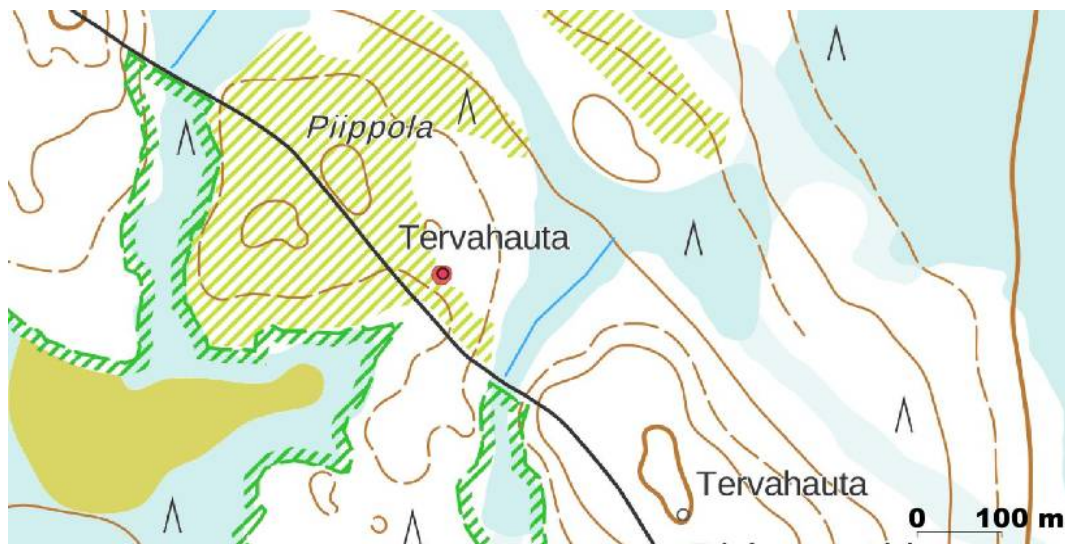
Pirkonmäki. Taustakartta Mml 8/2023.

Tervahauta koilliseen.

6. Piippola			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122R
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35-FIN	P: 7094460 I: 513813
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 172,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Lika-Pyöreen länsipuolella kulkevan metsätien itäpuolella Piippola-nimisen kankaan eteläosassa. Länsipuolinen kaista tielle asti on avohakkuun jälkeen puuton. Tervahaudan läpimitta on n. 17 m, halssi lounaaseen. Tervahaudan keskellä kasvaa tiheästi nuorta puustoa. Pintaa peittää heinät ja ruohot. Tervahauta on merkitty maastokartalle.			
Ehdotus suoja-alueeksi:		Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 900 m.	

Piippola. Taustakartta Mml 8/2023.

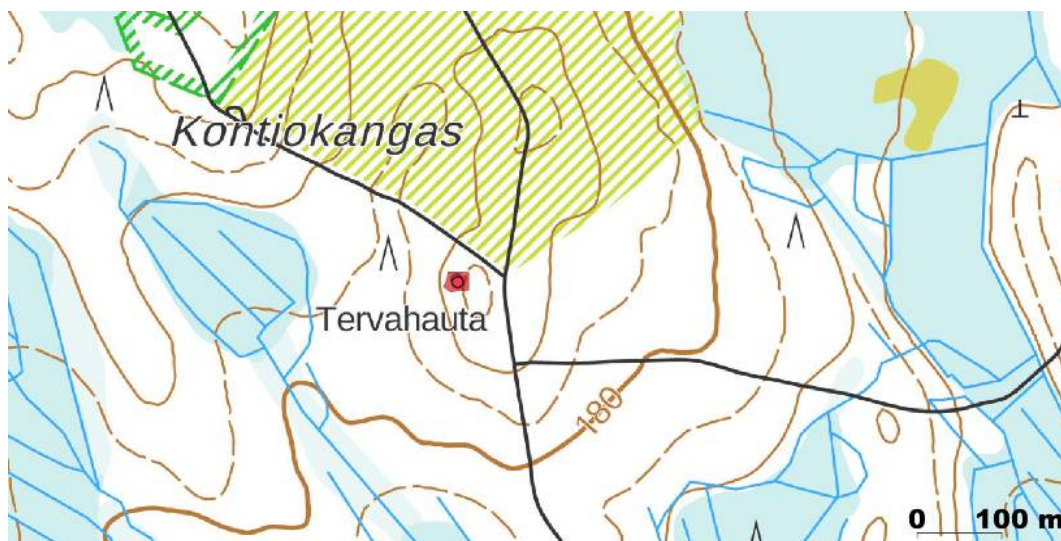
Tervahaudan vallissa kasvaa ruohoa ja heinää, kuva koilliseen.

7. Kontiokangas

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7095381 I: 510547
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 187,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Kontiolammelle johtavan metsätien eteläpuolella. Tervahauta sijaitsee kivikkoisella maapohjalla, kankaalla ja tervahaudan päällä kasvaa mäntytaimikkoa, haudan pintaa peittää kanerva, variksenmarja, sammaleet ja jäkälät. Tervahaudan läpimitta on n. 15 m, halssi on kaivettu lounaaseen. Reunavallin rakentamiseen on käytetty kiviä. Tervahauta on merkitty maastokartalle.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 100 m.

Kontiokangas. Taustakartta Mml 8/2023.

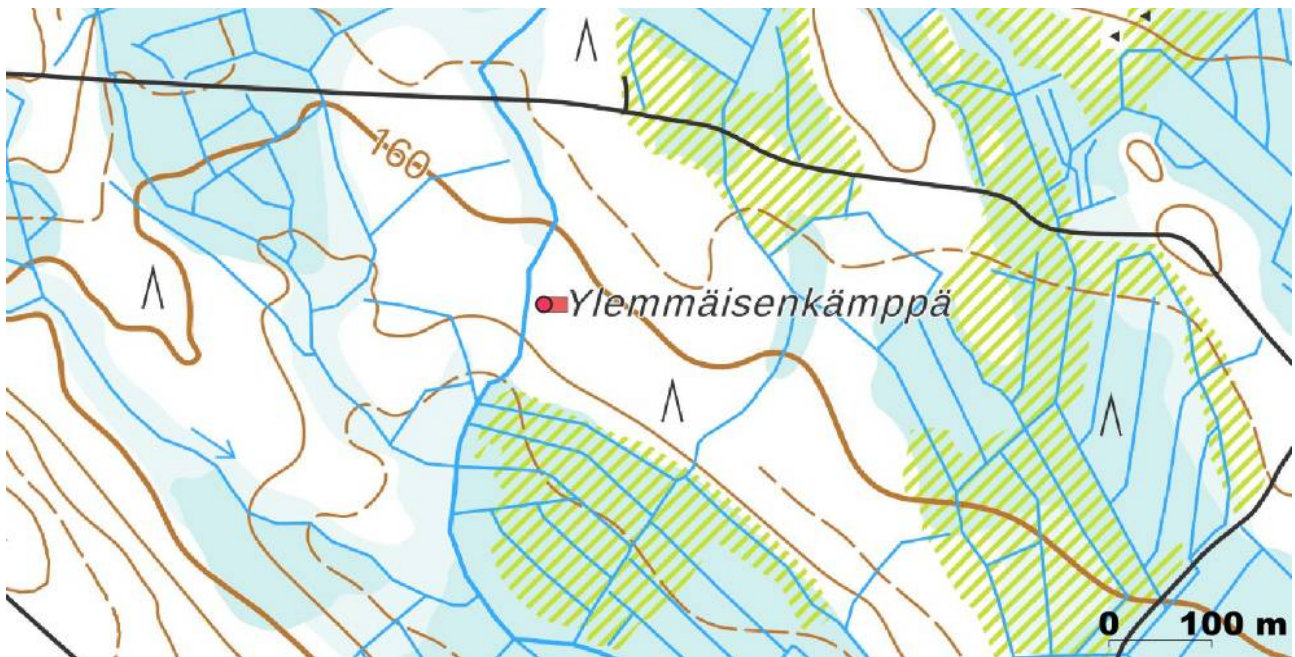
Tervahaudan keskusta lounaaseen.

8. Ylemmäisen kämppä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7094438 I: 511592
Tyypin tarkenne	kämpät	N2000	Z n. 155 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Lika-Pyöreen länsipuolella virtaavan Kortepuron itärannalla. Paikalla kasvaa kuusivaltainen metsä. Noin 15 m purouomasta itään on n. 10 x 5 m kokoinen kämpän perustus, jossa on jäljellä katkonaisesti 2-4 alimmaista pitkälle lahonnutta pyöröhirsikertaa. Luoteisnurkassa on ruostunut kamina, kookas peltivati ja joitakin peltikappaleita. Perustuksen päällä kasvaa lähinnä nuoria kuusia, pohjaa peittää paksu sammal-kerros. Länsipuolisessa purossa on isohkoista, keskimäärin n. 0,5 metrin kokoisista kivistä koostuva padon jäännös (saunapato ?), jolla lienee nostettu vedenpintaa kämpän käyttötarpeisiin. Kämppä on merkitty vuoden 1974 peruskartalle. Tätä vanhemmille tai nuoremmille kartoille paikalle ei ole merkitty kämppää tai asutusta. Kämppä on sijainnut Ylimmäisen kruununpuistossa, joka on merkitty mm. vuoden 1941 pitäjänkartalle, ks. kartta sivulla 12.

Ehdotus suoja-alueeksi:	Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 250 m.
--------------------------------	---

Ylemmäisen kämppä. Taustakartta Mml 8/2023.

Kohde ympäröity vuoden 1974 peruskartalle, ks. sivu 13.

Metsäkämpän perustus pohjoiseen.

Kortepurossa on vähäisiä jäänteitä padosta.

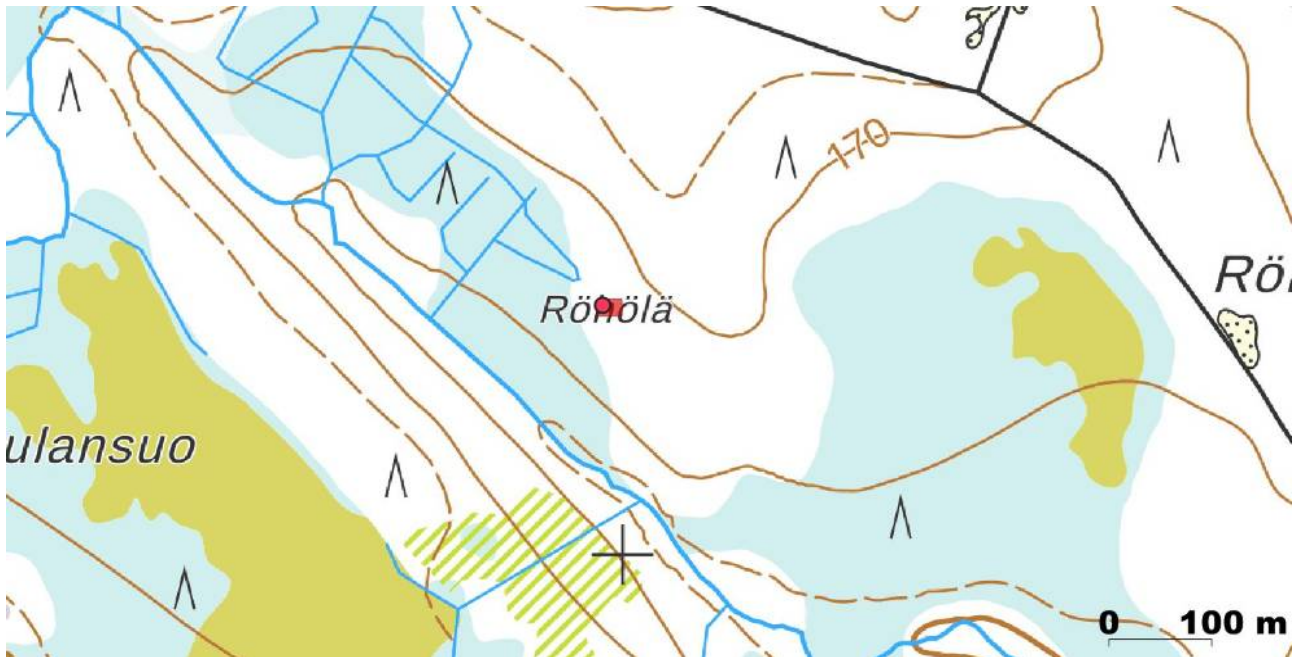
9. Röhölä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7093246 I: 510981
Tyypin tarkenne	kämpät	N2000	Z n. 168 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Laajan Röhölänkankaan lounaislaidalla Talasjoen koillispuolella. Alue on loivasti joelle viettävää moreenikangasta, jolla kasvaa erirakenteista metsää. Kämpän perustus on n. 7 x 5 m, ja se on pintakasvillisuuden peittämä. Päällä kasvaa nuoria kuusia. Kaakkoisnurkassa on n. 2 m läpimitaltaan oleva ja n. 80 cm korkea tulisijan jäännös, jossa on luonnonkivien lisäksi myös teollista punatiiltä, pintakasvillisuuden alla erottuu myös pellin kappale. Lähellä metsikössä on ruostunut liesi. Hieman ylempänä rinteessä erottuu tasainen puuton alue, joka liittyy jollakin tavoin metsätöihin. Röhölän kämpä on merkitty vuoden 1974 peruskartalle.

Röhölän kämpä on sijainnut Ylimmäisen kruununpuistossa, joka on merkitty mm. vuoden 1941 pitäjänkartalle. Mahdollisesti paikalla on ollut asutus jo aikaisemmin. Vuoden 1863 Gýldenin yleiskartalle merkitty nimeämätön asutus voi paikantua näille main. Kartta on kuitenkin isossa mittakaavassa ja tarkempi asemointi sen perusteella ei ole mahdollista, ks. kartat sivulla 12.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 600 m.

Röhölän kämppä. Taustakartta Mml 8/2023.

Kämpän perustus lounaaseen, etualalla tulisijan jäännös.

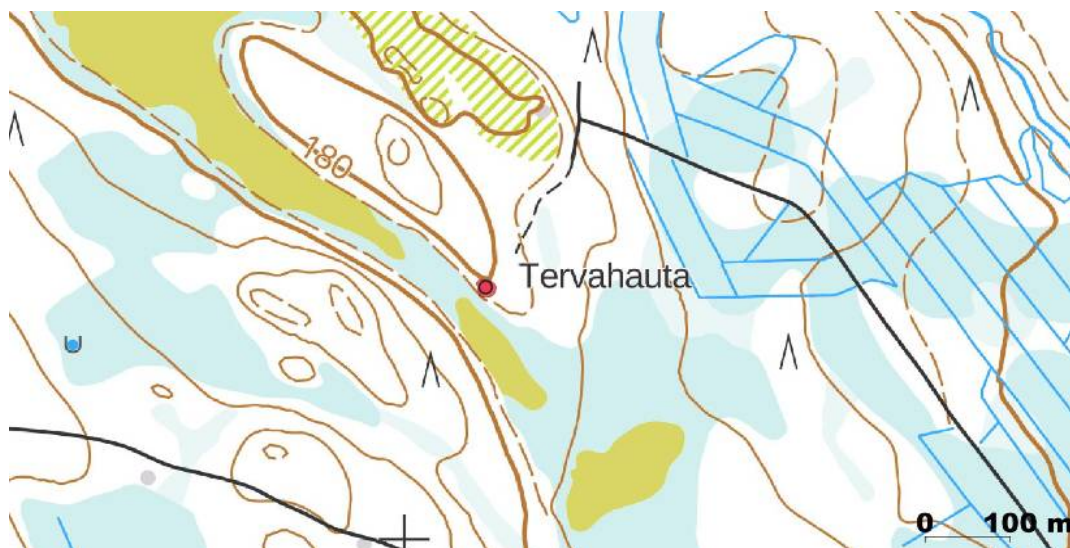
Kohde ympyröity vuoden 1974 peruskartalle, ks. sivu 13.

10. Kemulansuo

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092299 I: 511095
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 177,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Lidar-paikannus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Talasjoen ja Kemulansuon eteläosan välissä sijaitsevan kankaan kaakkoiskärjessä. Alueella kasvaa nuorta tiheää mäntytaimikkoa, tervahaudan päällä puustoa on vähän. Maasto laskee tervahaudalta etelään kapeaan suolankoon. Tervahauta sijaitsee kivikkoisella maapohjalla. Tervahaudan läpimitta on n. 12 m, halssi on kaivettu kaakkoon. Tervahauta on merkitty maastokartalle.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 450 m.

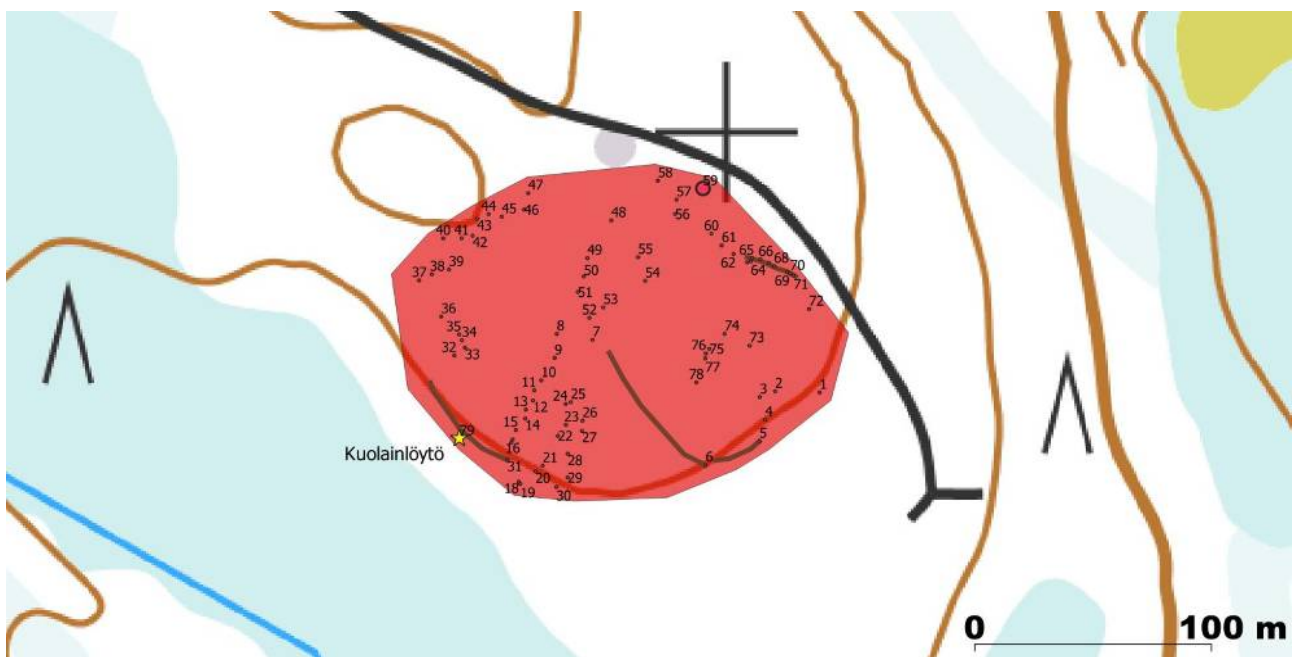
Kemulansuo. Taustakartta Mml 8/2023.

Tervahauta lounaaseen.

11. Iki-Volo			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Asuinpaikat/ työ- ja valmistuspaikat/löytöpaikat/	Koordinaatit ETRS- TM35FIN	P: 7091976 I: 510990
Tyypin tarkenne	rakennuksen perustukset/ kaskiröykkiöt/irtolöytö-paikat	N2000	Z n. 190-195 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Alakohde 59, rakennuksen perustus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Iki-Volo-nimisen kankaan kaakkoispuolisella niemekkeellä, noin 300 m Ruunapurosta pohjoiseen. Alueella kasvaa vanha kuusimetsä. Luoteispuolisella kankaalla oli tehty hiljattain avohakkuu. Paikalla on laaja kaskiröykkiöalue. Noin 2 hehtaaria laajalla alueella on ainakin 4 rakennuksen perustusta ja 73 röykkiötä sekä paikoin röykkiöistä koostuvia aitamaisia rakenteita. Röykkiöiden läpimitta on n. 2-6 m ja korkeus n. 0,3-1 m. Aidat tai aitamaiset rakenteet ovat n. 1-2 m leveitä ja n. 0,4-0,8 m korkeita ja enimmillään n. 60-90 m pitkiä, aidoissa on välissä aukkoja ja paikoin niiden osia voi tulkita röykkiöiksi. Suurin rakennuksen perustus (alakohde 59) on n. 10 x 8 m laaja ja siinä erottuu n. 0,8 m leveä ja korkea seinävalli. Alakohde 51 on n. 6 x 4 metrin kokoinen perustus. Kaikkien rakenteiden pintaa peittää lähinnä sammal. Vanhoilla kartoilla ei ole merkintöjä asutuksesta. Rakennusten perustusten jäänteet viittaavat siihen, että paikalla olisi myös asuttu. Todennäköisimmin kohde ajoittuu 1800-luvun loppupuolelta 1900-luvun alkupuolelle. Vuoden 1863 Gýldenin laatimalle yleiskartalle on merkitty "Wolosenmäki", joka paikantunee hankealueen eteläpuolelle nykyiselle Volonmäelle. Mäellä on sijainnut Jokela-niminen talo vielä sotien jälkeen. Vuoden 1921 pitäjänkartalle on merkitty Iki-Volon lounaispuolelle "Volo"-nimi nykyisen Kokkokankaan tien varrelle, ks. kartat sivulla 12. Inventoinnin jälkeen saatiin tieto, että alueen lounaisreunalta on aiemmin löytynyt metallinetsinnässä pronssinen kuolaimen osa, jonka on arvioitu voivan olla yli 100-vuotta vanha ja vaikuttavan teollisesti valmistetulta. Noin 1,5 km luoteeseen on Ruunalampi-niminen lampi. Nimi voi hyvinkin juontua ehkäpä siitä, että lampi on ollut metsätyöhevosten lepo, uinti- ja juottopaikka.			
Ehdotus suoja-alueeksi:		Kyllä. Tuulivoimalan paikka sijaitsee alle 50 metrin etäisyydellä.	

Iki-Volo, alakohdeet 1-79 kartalla, tähdellä merkitty nro 79 on kuolainlöytö, kiviaidat/ aitamaiset rakenteet ruskeana viivana. Taustakartta Mml 8/2023.

Alakohteet, koordinaatit:

röykkiö	1	511039,348	7091888,831	röykkiö	46	510914,583	7091966,953
röykkiö	2	511020,582	7091889,322	röykkiö	47	510916,322	7091973,980
röykkiö	3	511014,074	7091886,848	röykkiö	48	510951,392	7091962,290
röykkiö	4	511016,362	7091877,161	röykkiö	49	510941,307	7091946,209
kiviaita	5	511013,945	7091868,015	röykkiö	50	510939,767	7091938,403
kiviaita	6	510991,199	7091857,795				
röykkiö	7	510943,487	7091911,338	rakennuksen perustus	51	510937,243	7091931,708
röykkiö	8	510928,388	7091913,848	röykkiö	52	510942,131	7091920,693
röykkiö	9	510927,444	7091903,593	rakennuksen perustus	53	510947,995	7091925,171
röykkiö	10	510921,795	7091893,990	röykkiö	54	510965,740	7091936,488
röykkiö	11	510918,870	7091889,745	röykkiö	55	510962,715	7091946,618
röykkiö	12	510918,346	7091885,397	röykkiö	56	510978,328	7091965,059
röykkiö	13	510915,322	7091881,487	rakennuksen perustus	57	510978,944	7091971,190
röykkiö	14	510915,042	7091877,697	röykkiö	58	510971,076	7091979,297
röykkiö	15	510911,090	7091872,780	rakennuksen perustus	59	510990,097	7091975,910
röykkiö	16	510909,733	7091868,764	röykkiö	60	510993,643	7091956,644
röykkiö	17	510909,198	7091867,425	röykkiö	61	510998,021	7091951,645
röykkiö	18	510912,294	7091850,721	röykkiö	62	511003,031	7091947,986
röykkiö	19	510912,984	7091849,720	röykkiö	63	511008,776	7091944,440
röykkiö	20	510919,383	7091855,091	röykkiö	64	511010,293	7091944,780
röykkiö	21	510922,412	7091857,553	röykkiö	65	511010,778	7091946,230
röykkiö	22	510928,835	7091870,279	röykkiö	66	511014,308	7091945,685
röykkiö	23	510932,248	7091874,971	röykkiö	67	511017,939	7091944,138
röykkiö	24	510932,119	7091883,886	röykkiö	68	511020,099	7091942,808
röykkiö	25	510934,272	7091884,673	röykkiö	69	511025,791	7091940,265
röykkiö	26	510939,248	7091876,779	röykkiö	70	511026,920	7091939,712
röykkiö	27	510938,969	7091872,432	röykkiö	71	511028,393	7091938,826
röykkiö	28	510932,977	7091862,605	röykkiö	72	511034,861	7091924,474
röykkiö	29	510932,964	7091852,464	röykkiö	73	511009,783	7091908,785
röykkiö	30	510928,176	7091848,436	röykkiö	74	510999,232	7091913,874
kiviaita, koostuu osin röykkiöistä	31	510907,509	7091860,064	röykkiö	75	510992,787	7091907,499
röykkiö	32	510885,111	7091904,671	röykkiö	76	510991,325	7091905,488
röykkiö	33	510889,607	7091907,918	röykkiö	77	510991,087	7091903,370
röykkiö	34	510888,273	7091911,145	röykkiö	78	510987,302	7091893,105
röykkiö	35	510887,088	7091913,592	kuolainlöytö	79	510887,000	7091869,000
röykkiö	36	510879,566	7091921,255				
röykkiö	37	510870,252	7091936,712				
röykkiö	38	510875,584	7091939,293				
röykkiö	39	510882,827	7091941,324				
röykkiö	40	510880,380	7091954,688				
röykkiö	41	510888,170	7091954,715				
röykkiö	42	510892,821	7091955,734				
röykkiö	43	510894,657	7091962,983				
röykkiö	44	510899,549	7091965,006				
röykkiö	45	510905,138	7091963,912				

Kaskiröykkiöitä, alakohteet 7-10 lounaaseen.

Alakohde 6, röykkiömäistä kiviaitaa pohjoiseen.

Alakohde 59, rakennuksen perustuksen länsiosaa luoteeseen.

12. Pyöreelä

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092050 I: 512739
Tyypin tarkenne	kämpät	N2000	Z n. 168 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Kämpän perustus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Volonperältä Joutenkankaalle johtavan metsätien varrella on sijainnut Pyöreelän metsäkämpä. Kämpän paikka sijaitsee metsätien ja Kortepuron välisellä kannaksella. Paikalla on osin betoniperustainen kämpän pohja, kaksi kellaria, yksi selvempi maakuoppa ja saunan perustus: 1. Lähempänä tietä oleva kellarin jäännös erottuu maastossa pintakasvillisuuden peittämänä n. 5-6 m läpimitaltaan olevana kumpuna. Romahtanut oviaukko on koillissivulla, jäljellä on lahonneita oven karmeja, ovi oli lautta. 2. Noin 10 m kellarista etelään on n. 2,5 m läpimittainen kuoppa, jonka syvyys on 0,5 m, pintaa peittää sammal ja varvut. 3. Kämpän perustus on n. 10 x 5 m. Seinävalli erottuu n. 0,5 m korkeana. Perustuksen keskellä on valettu n. 1,5 m läpimitaltaan oleva tulisija. Perustuksen päällä ja reunoilla kasvaa katajaa ja jonkin verran puustoa. 4. Kannaksen koillisreunalla maastokartalle merkityn lähteen kaakkoispuolella on n. 8 m läpimitaltaan oleva saunan perustus, keskellä on vesipata ja pönttökivas sekä ruostuneita peltisiä hormin osia. 5. Saunasta n. 10 m kaakkoon kankaan reunalla on kellari, jonka läpimitta on seinävalleista mitattuna n. 7 m, kellarikuoppa on n. 1,5 m syvä. Päällä kasvaa joitakin varttuneita mäntyjä.

Pyöreelän kämpä on merkitty vuoden 1974 peruskartalle. Mahdollisesti sijainti on sama, jolla on vuoden 1863 Gýldenin yleiskartalla "Ylimäis"-niminen asutus, todennäköisimmin torppa. Kartta on isossa mittakaavassa ja tarkempi asemointi sen perusteella ei ole mahdollista. Pyöreelä mainitaan uudistushakemistossa Kaarakkalan kylän asutuksena nro 20. Vuoden 1941 pitäjänkartalle kämpän itäpuolelle Kortejoen ja siltä Suolampeen virtaavan puron varteen on merkitty niittymaata, ks. kartat sivulla 12.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 850 m.

Alakohteet

tyyppi	x,N,11,3	y,N,11,3	alanro
kuoppa	512708,113	7092029,919	2
sauna	512773,300	7092079,683	4
kämpän perustus	512739,540	7092050,349	3
kellari	512703,157	7092037,352	1
kellari	512790,380	7092071,052	5

Pyöreelä. Taustakartta Mml 8/2023.

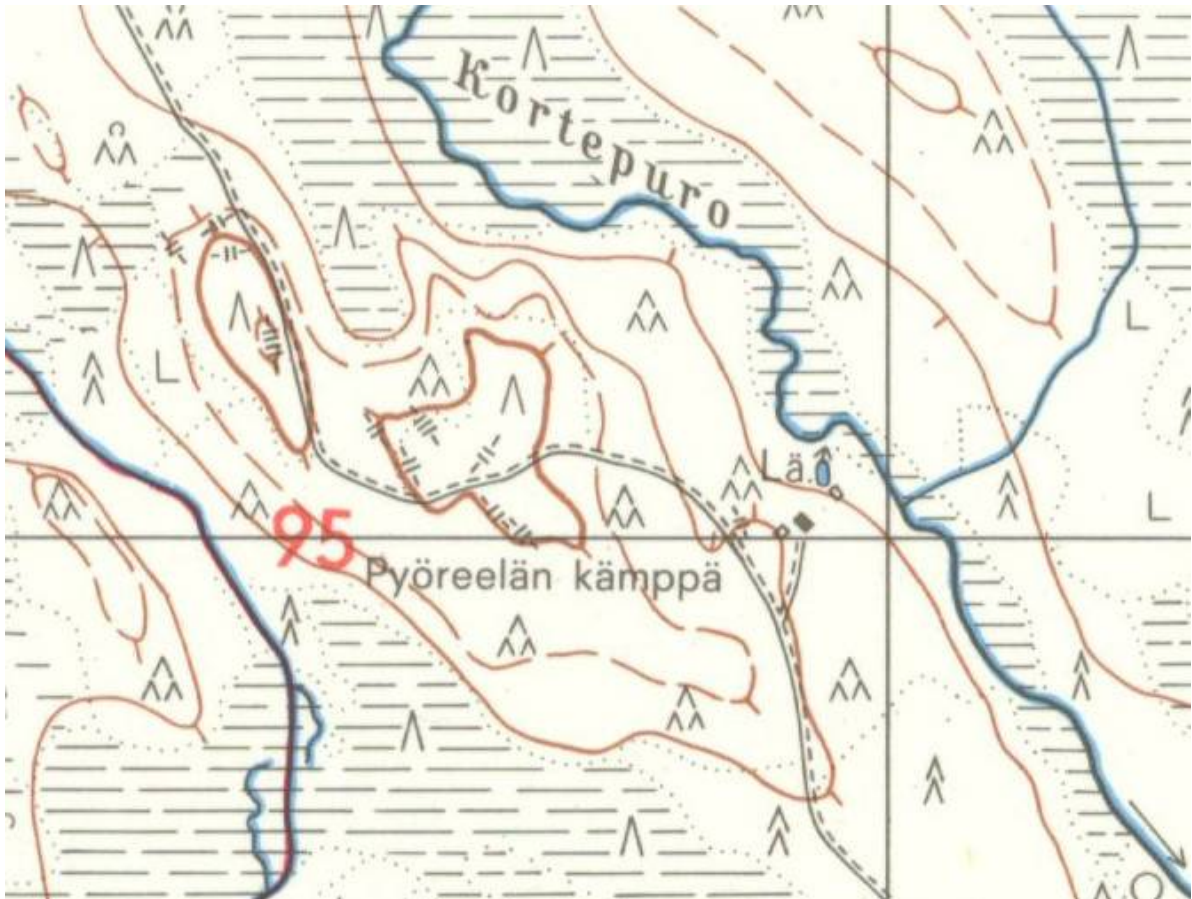
Alakohde 1, kellarin romahtanut oviaukko länteen. Oikealla alakohde 3, kämpän perustus. Perustuksen keskivaiheilla muurattu tulisija, kuva koilliseen.

Alakohde 4, saunan perustus koilliseen.

Alakohde 5 kellari, koilliseen.

Pyöreelän kämpä vuoden 1974 peruskartalla. Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

13. Ylimäki			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334203
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7092450 I: 509002
Tyypin tarkenne	Rakennusten perustukset	N2000	Z n. 212,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Joutensuon kaakkoispuolella Ylimäen korkeimmalla kohdalla. Metsätien kääntöpaikan kaakkoispuolella on tulisijallisen rakennuksen perustus kivikkoisella maapohjalla. Rakenne on hieman epäselvä, ja siinä on kuoppia. Läpimitta on arviolta n. 8 m. Rakenne on jonkin verran hajonnut metsätien teossa. Seinävali erottuu paikoin selvästi, mutta osin epäselvästi. Etelälaidalla on n. 2,5 m halkaisijaltaan oleva kiukaan perustus, jolla on korkeutta n. 1 m. Se koostuu luonnonkivistä, pinta on sammaleen peitossa. Kairatessa siitä tuli esiin hiiltä. Perustuksen päällä ja reunoilla kasvaa joitakin havupuita. Paikalle ei ole merkitty vanhoille kartoille metsäkämppää tai muuta asutusta. Vuoden 1863 Gýldenin yleiskartalle on merkitty "Pyörelän" asutus Joutenjärven itäpuolisille kankailla. Kartta on isossa mittakaavassa, ja sen perusteella merkintöjen tarkkaa sijaintia ei voi asemoida nykyiselle kartalle. Vuoden 1921 pitäjänkartalla Ylimäki on kruununpuiston maata. Perustus liittyy todennäköisimmin metsätöihin.			
Ehdotus suojaluokaksi:	Kyllä. Tuulivoimalan paikka sijaitsee alle 50 metrin etäisyydellä.		

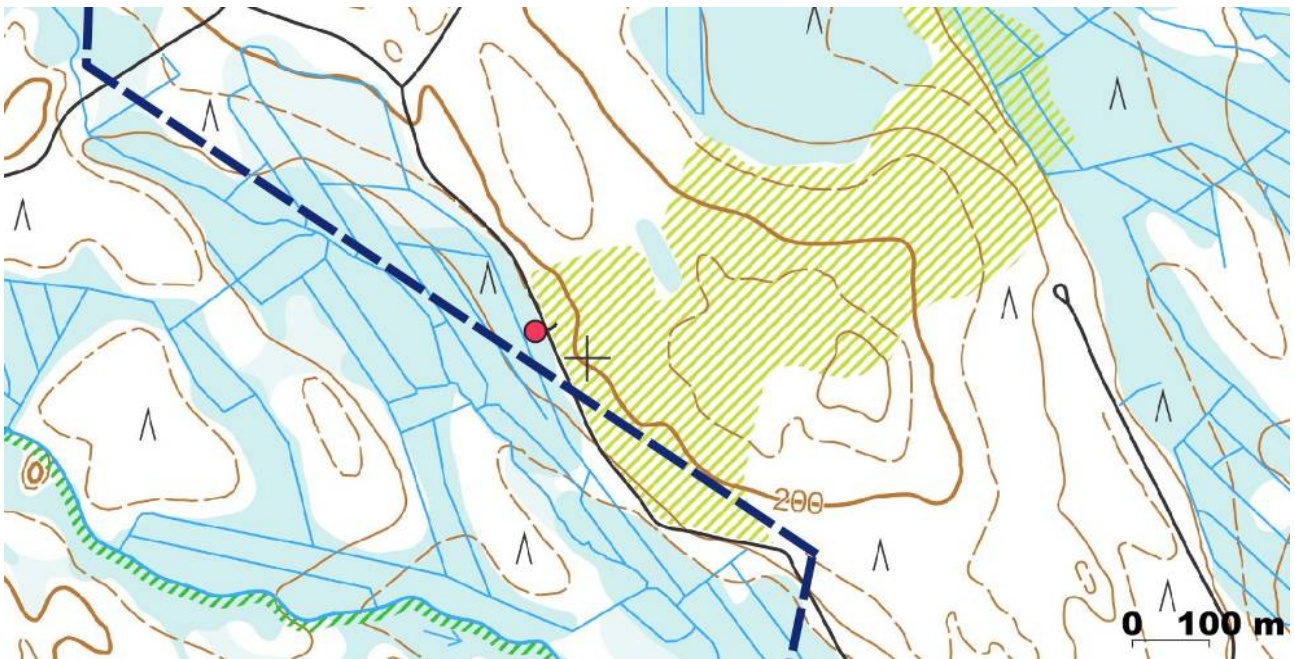

Ylimäki. Taustakartta Mml 8/2023.

Perustus länteen, kiuas erottuu kumpuna kuusen takana.

14. Joutenkangas			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	334203
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7095035 I: 508932
Tyypin tarkenne	kämpät	N2000	Z n. 195-200 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Joutenkankaalle johtavan metsätien varrella Talasjoen ja Kortejoen välisellä kankaalla. Paikalle on merkitty vuoden 1974 peruskartalle rakennus ja parakki. Rakennus eli kämppä on sijainnut heti tien länsipuolella ja parakki vastapäätä tien toisella puolella. Tien länsipuolella kämpän paikkeilla on kapeaa ojaa. Tien toisella puolella n. 5 m halkaisijaltaan oleva kuoppa, jossa on n. 1-1,5 m leveää kivivallia ympärillä, kohdalta on otettu ilmeisesti maa- tai kiviaineksia. Vuoden 1863 Gýldenin laatimalle yleiskartalle merkitty Joutsenmäki-niminen asutus on voinut sijaita tällä paikalla. Kartta on isossa mittakaavassa, ja sen perusteella merkinnän tarkkaa sijaintia ei voi asemoida nykyiselle kartalle. Joutsenmäki mainitaan uudistushakemistossa Kaarakkalan kylän asutuksena nro 24. Vuoden 1921 pitäjänkartalle Joutenkangas on merkitty kruununpuiston maaksi.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kyllä. Etäisyys tuulivoimalan paikkaan on n. 400 m.		

Joutenkangas. Taustakartta Mml 8/2023.

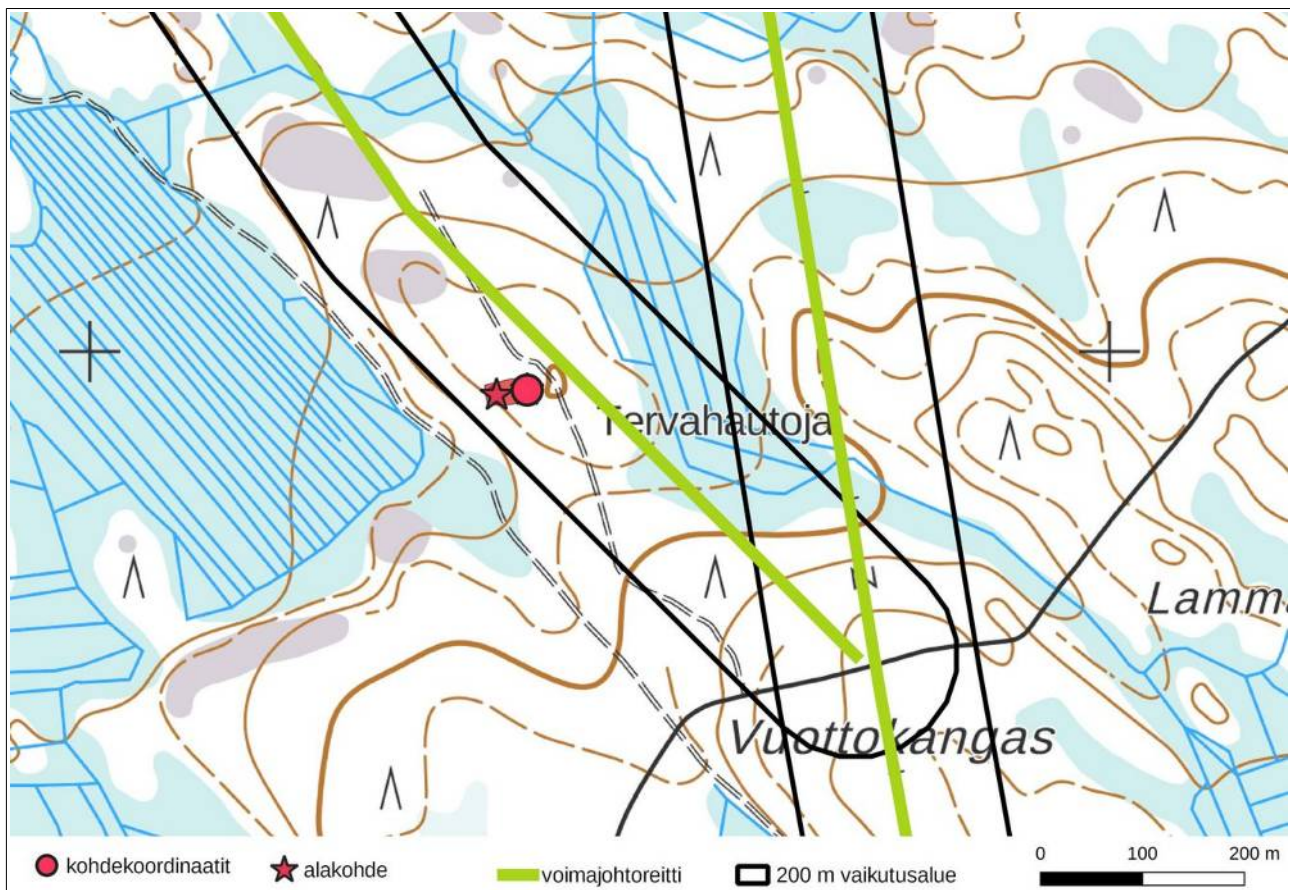
Kapeaa ojaa metsäkämpän kohdalla, kuva pohjoiseen. Oikealla entisten parakkien alueella olevan kuopan reunan kivivallia, kuva koilliseen.

15. Vuottokangas 1

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000029976	TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Kiinteä muinaisjäänös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7098962 I: 511429 P: 7098957 I: 511399
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 179 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2015 Hanna Kelola-Mäkeläinen, inventointi	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi

Kuvaus: rekisteriportaali: Paikalla on kaksi tervahautaa säästöpuuryhmän kohdalla, missä kasvoi mäntyjä, lehtipuita, kuusia ja katajaa. Aluskasvillisuus sammalta ja varpua. Toinen tervahauta on halkaisijaltaan noin 12 m, halssi lounaislaidalla. Hautaa ympäröivät tuuletuskuopat. Aluskasvillisuus sammalta ja varpua. Pienempi hauta on halkaisijaltaan noin 9 m, halssi on lounaislaidalla. Hautaa ympäröi oja. 2023: Kohde oli ennallaan. Tervahaudat on merkitty maastokartalle.

Ehdotus suoja-alueeksi: Kyllä. Etäisyys johtoreittiin on n. 30 m.

Vuottokangas 1. Taustakartta Mml 8/2023.

Isompi tervahauta pohjoiseen.

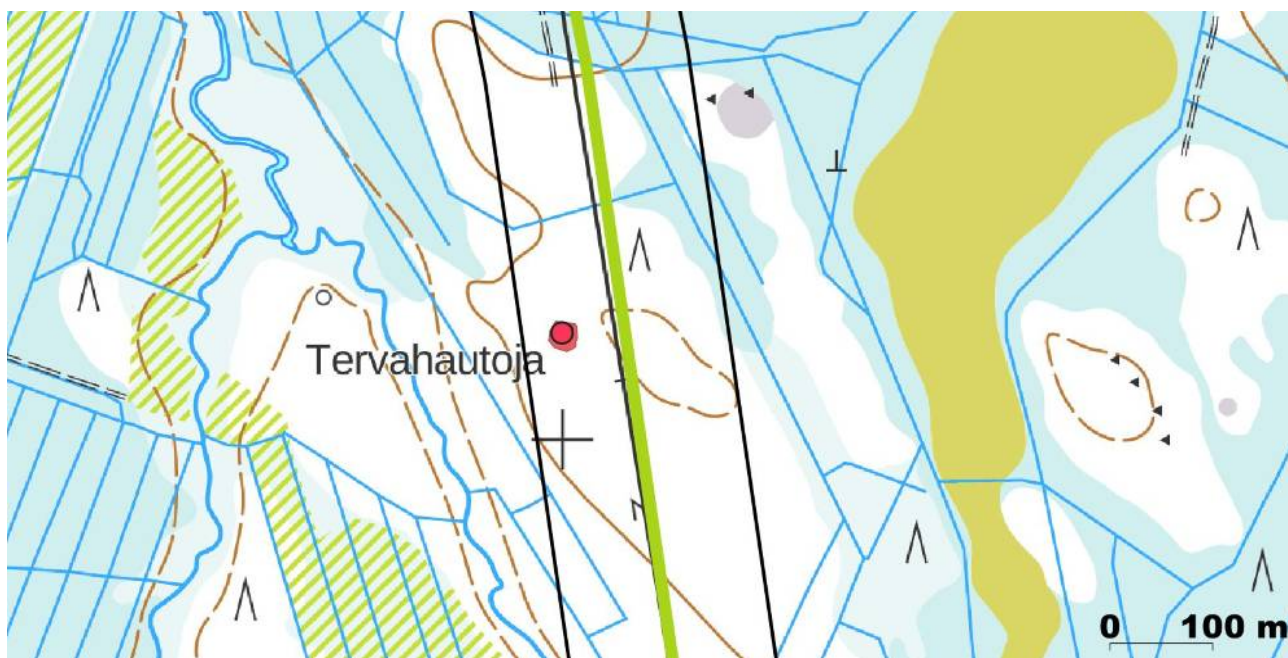
16. Rytijoki			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000040487	TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Kiinteä muinaisjäänнос	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7101428 I: 511390
Tyytin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 157,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2020 Timo Jussila et al, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Kuvaus: rekisteriportaali: Tervahauta, jonka halkaisija on 16 metriä. 2023: Ei inventoitu.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kyllä. Etäisyys johtoreittiin on n. 50 m.		

Rytijoki. Taustakartta Mml 8/2023.

17. Palojoki			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	1000040486	TM35-lehtijako	Q5122L
Laji	Kiinteä muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	334206
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7103105 I: 510999
Tyypin tarkenne	Tervahaudat	N2000	Z n. 151 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	2020 Timo Jussila et al, inventointi	Inventointimenetelmät	Ei inventoitu
Kuvaus: rekisteriportaali: Tervahauta, halkaisijaltaan 13 metriä. Peruskartan mukaan tervahautoja on lähiympäristössä useampiakin. 2023: Ei inventoitu.			
Ehdotus suoja-alueeksi:	Kyllä. Etäisyys johtoreittiin on n. 50 m.		

Rytijoki. Taustakartta Mml 8/2023.

9. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Kansallisarkisto: Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto
Ia. Pitäjänkartasto (1749-1917).

Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto, Bia:34 Uudistushakemisto: Kuopion lääni, Sonkajärvi-Vieremä 9.

Digitaalinen aineisto

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>.

Kotimaisten kielten tutkimuslaitos, Digitaalinen nimiarkisto, <https://www.nimiarkisto.fi/>

Kansallisarkisto, Astia – Kansallisarkiston asiointipalvelu, <https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>.

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>.
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit
arkeologia, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>.

https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto.

Vanha kartta: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/24994>

Kirjallisuus

Johannson Peter, Geologian ja maiseman kehitys, Yläkemijoen kylien historia 1. 2015. <https://ylakemijoen-historia.wordpress.com/peter-johansson-geologia-ja-maiseman-kehitys/>

Heinänen Hannu, Sallan historia. 1993.

Lokio, Jarmo, Lapin kulttuuriympäristöohjelma. Lapin ympäristökeskus. 1997.